

Upravnstvo, Ljubljana, Knafljeva
ulica 6 — Telefon št. 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelki: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 6 — Tel. 3392, 3492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11 — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ul. št. 2
Telefon št. 190.
Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Izšla vsak dan razen ponedeljka.
Mesečna cena 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 6, telefon
3123, 3124, 3125, 3126. Maribor,
Gosposka ulica 11, telefon št. 2440,
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Težave nevmešavanja

Evropska politična javnost spremlja čim dalje bolj resignirano prizadevanja za ohranitev politike nevmešavanja na pram Španiji, in to že dolgo, zakaj težave so se pojavljale pri razvojljanju tega s stoterimi zankami zapletenega kompleksa problemov že od vsega začetka. Toda odkar so se začeli incidenti z vojnimi ladjami in odkar se je Nemčija začela odklikati od poprej doseženega sporazuma o nevmešavanju, se je že itak komplicirana akcija še bolj zapletala in odtlej moramo zaznamovati eno samo nepretrgano vrsto naravnost obupno trdovratnih prizadevanj, da se ohrani vsaj poslednja formalna skupnost evropske akcije za nevmešavanje, pa da se s tem prepreči najhujše. Najnovejša stopnja angleške akcije pomeni že skrajno obliko, da se zares reši skoro samo še forma, dočim je dejanska vsebina nevmešavanja že davno postala predmet, celo zelo priljubljene predmet karikaturstov.

Se vedno se v svetovnem časopisju ponavljajo razmišljanja, ki jih je sprožila prva obletnica španske državljanske vojne. Prav ob težavah, ki jih ima angleški kompromisni predlog, se posebno dobro vidi, kako opasna je ta zadeva in v čem je prav za prav zapadeno jedro vseh neštevitih težav, ki so se nakopile okrog načela nevmešavanja, odnosno sploh ob španski notranji vojni.

Kaj je sprožilo v prvi in zares neposredni stopnji izbruh Francovega upora, ali je pobuda zanj prišla od zunaj ali pa je zares nastal samo iz nagibov domačih notranjopolitičnih nasprotij, bo ostalo nedvomno še dolgo nepojasnjeno. Toda izven dvoma je, da je državljanska borba že takoj v začetku potegnila za seboj zanimanje ne le evropske, marveč sploh svetovne politične javnosti, dasi v zelo neenakomerni intenzivnosti. Najbolj vidno je zanimanje takoimenovanih dinamičnih sil, ki so se kar brž pokazale zelo prizadete in ki so se tudi zelo učinkovito zanimali za Španijo. Saj so v tej dobi nastale znamenite parole o ideoloških taboibih v Evropi, na primer na strankinim zboru narodnega socializma v Nürnbergu. Kombinacija španske državljanske vojne z vidiki dinamične svetovne politike je dala zadevi oni skrajno nevarni značaj, ki je že ponovno obetala katastrofo.

Da se to ni zgodilo, se zdi, da moramo poglavitnega vzroka iskati v dejstvu, da ostali svet ne gleda pod tako enotnimi vidiki na španske zadeve. Najmanj tri, štiri skupine držav so se izobličile ob tej aferi. Po navadi se označuje Rusija kot edini pravi nasprotnik dinamičnih sil. Toda v resnici smo imeli ponovno priliko spoznati, da je dejanska politika Moskve v španskih zadevah daleč manj dinamična kot je na primer politika fašističnih faktorjev raznih taborov. Zakaj za Rusijo je prišla španska afera povsem nepriznana in nezaželena. Rusija ima toliko težav v svoji notranjosti, da si prav nič ne želi še zunanjih komplikacij. Tudi oni, ki so drugačnega mnenja in menijo, da je Moskva sama iniciativno pomagala zaneti španski požar, pa da teži za tem, da z zunanjo akcijo odvrne pozornost od domačih brig, morajo priznati, da je za kakršnekolikoli komplikacije iz španskega naslova položaj zanj skrajno neugoden. Ako bi prišlo do skrajnosti, je ruska pomoč domala povsem onemogočena, in to že zaradi same razdalje.

V Franciji je na delu ljudska fronta, katere program ne pomeni samo majhnega lokalnega podjetja, marveč se tiče izvedbe načelnih in materialno globoko segajočih preobrazb francoskega državnega ustroja. Francija je v socialnih brigah znatno zaostala za drugimi evropskimi demokratičnimi državami in vlada ljudske fronte je videla svojo glavno nalogo v tem, da začne na veliko z notranjimi reformami na vseh področjih. Računajoč z ogromnim odporom, na katerega ni bilo treba dolgo čakati, si ni prav nič želela, da bi jo pri delu motile zunanje politične homotije, saj smo videli, da je prav za Blumove vlade prevzela vodstvo ženevske politike Anglija. Dočim je bila tedaj politika dinamičnih sil ves čas povsem ofenzivna, se je držala francoska vlada defenzivno, postavljajoč skrb za ohranitev notranjega in zunanjega miru na prvo mesto. Da očitki levice na njen naslov spričo tega niso izostali, je samo po sebi umljivo.

AVSTRIJA — OSIŠČE ZA VEČ OSI

Državni tajnik za zunanje zadeve Schmidt o nalogah in poslanstvu avstrijske republike v Evropi

Dunaj, 12. avgusta. b. V okviru visokosloških poletnih kurzov za domače in inozemske akademike na gradu Traunsee pri Gmundenu je imel državni tajnik v zunanjem ministrstvu dr. Schmidt uvodno predavanje pod naslovom: »Avstrija in Evropa«.

V svojem govoru je dr. Schmidt najprej prikazal doseganje razvoj avstrijske republike, pri čemer je s posebnim poudarkom opozoril na pomen podunavske poti za avstrijsko zgodovino. Nato se je dotaknil gospodarske funkcije nove Avstrije ki po njem sloni na dejstvu, da se tok preteklosti ni dal zaustaviti niti po katastrofi svetovne vojne. V javnem življenju se čisto govori zdaj o primatu gospodarstva, zdaj o primatu politike. Avstrijska politika in gospodarstvo pa stopata tesno z roko v roki in vplivata drug na drugega. Avstrija, kakršna je danes, ni nastala po naravni poti, temveč je bila s krvavo operacijo izrezana iz večjega telesa. Za razumevanje njenih gospodarskih težav ne smemo pozabiti avtarkičnih težav majhni in velikih držav v sosesčini. Ako bi nam ne bil povojni čas prinesel tega tipičnega pojavnosti, bi Avstrija imela večji in svobodnejši prostor za svoje gospodarsko d'hanje. Z zadoščenjem pa moram takoj ugotoviti, da so avstrijski sosedje pokazali dovolj razumevanja za naše potrebe na gospodar-

skem področju in pri tem z uspehom izravnali svoje avtarkične težave z našimi življenjskimi potrebami.

Avstrija ne želi biti osamljena

Raznovrstnost in intenzivnost medsebojnih odnosov med Avstrijo in drugimi državami na gospodarskem in kulturnem področju je seveda v tesni zvezi s političnimi dogodki, ki vplivajo na življenje narodov. Naša domovina je tako po svojem življenju kakor po zadržanju svojega prebivalstva dežela, ki ne želi biti izključena iz ostalega sveta. Nova Avstrija je že od svojega obstoja dalje vedno znova in znova poudarjala svojo pripravljenost, da se brezpogojno pridruži evropski skupnosti narodov in da se po svojih močeh celo uveljavi kot posredovalka in ravnotežna sila v evropskih nasprotjih.

Zgodovinska kontinuiteta je bila s pretrgovanjem leta 1918 prekinjena. Toda to ne more spremeniti dejstva, da je Avstrija skozi stoletja živeła z narodi, ki so bili priključeni stari monarhiji, ter z njimi skozi stoletja delila veselje in žalost. Ta razvoj je pripomogel k ustvaritvi znosljivega zadržanja vsakega poedince in k njegovemu razumevanju za potrebe drugih, posebno ko je po vojnih pretresljajih nastopil čas mirnega preudarka.

Želje po nadoblasti ali vplivanju na druge so nam neznane. V spominu na nekdajne sožitje z drugimi narodi se uveljavlja pri nas potreba po srečnem in mirnem razvoju v družbi drugih narodov, da bi tako tudi mi po svoje pripomogli k boljši ureditvi sveta.

Pranemška dežela

Avstrija je pranemška dežela. Iz tega sledi, da ne more biti politika te države nikdar tako usmerjena, da bi nasprotovale interesom celokupnega nemškega naroda. Z juljskim sporazumom z Nemčijo se je avstrijska zunanja politika povrnila na svojo prazgodovno točko, ki bi jo lahko na kratko označil s tem, da obe nemški državi Evrope moreta in smeta voditi samo eno zunanjo politiko, ki odgovarja obojestranskim interesom in s tem interesom nemškega prebivalstva obeh držav.

Avstrija in Italija

Geografski položaj Avstrije pa nas ne napotuje samo k našemu sovsemu sosedu, ki sem ga le zaradi skupnega izvora imenoval na prvem mestu, temveč tudi na velesilo na jugu, od katerega nas sicer loči alpski svet, s katero pa nas spajajo stoletja stari intenzivni medsebojni odnosi najraznovrstnejšega značaja. Italija, katere pomembni razvoj z veseljem za-

sledujemo, je za nas predvsem trdna opora za naše življenjske potrebe, kar nas sproti podžiga k vzdrževanju prijateljskih odnosov z njo.

„Samo eno os odklanjamo“ ...

Položaj Avstrije v ostriju Evrope in brezkončna povezanost gospodarskih in vseh mogočih drugih življenjskih odnosov pa neprestano silita odgovorne avstrijske državnike k politiki zlate sredine in posredovanj. Razen tega je Avstrija do neke mere obenem tudi politično osišče Evrope. V to osišče je mogoče vtakniti sleherno praktično in koristno evropsko os. Predvsem pa se Avstrije dotika mogočnosa os, ki spaja našega severnega sosedo z našim južnim sosedom. To seveda nikakor ne izključuje navezanja nadaljnjih stikov s vsemi ostalimi velesilami in z vsemi ostalimi sosedi, in to na kar najbolj prijateljski in pristrčni podlagi. Zato je, kakor sem rekel, avstrijsko osišče primerno tudi za druge evropske osi, saj je dejansko ni nobene, ki bi se v to osišče ne dala priključiti. Ena samo os odklanjamo, os, ki bi nam vsiljevala ideologije, ki so našemu bistvu nasprotne in ki bi jih naša vera v Boga, podedovana od naših prednikov, ne prenesla. Tega načela se strogo drža naš zvezni kancelar dr. Schuschnigg.

Avstrija se tudi za bodoči razvoj zavezuje svoje posredovalne in ravnotežne misije na prvem mestu in želi postati posebno zaželeni »mirni kotiček Evrope«. Avstrija je ponosna, da se s tem lahko pohvali že danes. Ta misija nas seveda sila k previdnosti, toda: Avstrija živi, hoče živeti in bo živeła.

Hudi boji ob Velikem zidu

Japonci ogrožajo Šanghaj in hočejo čimprej izsiliti odločitev — Junaški odpor Kitajcev

Tiencin, 12. avgusta. AA. Brzjavna sveska s Pekingom je od sobote popolnoma pretrgana. O vojaškem položaju pa se je zvedelo tole: Prodiranje čet centralne vlade traja še nadalje. Posebno množične kitajske čete so zbrane na sedlu Nankov, kjer kitajski zid zapira cesto z sedla. Ob železniški progi Nankov—Kalgan je zbranih 7000 mož centralne kitajske vlade. V Tiencinu so izdali nadaljnje varnostne ukrepe proti napadom iz zraka. Tuje koncesije so razbešile velikanske zastave svojih držav. Na strehah so razpeta vidna znamenja posameznih koncesij. V japonskih koncesijah popravljajo utrdbe. Iz vseh mest se seli japonsko civilno prebivalstvo. Kitajci se pa v velikih množicah selijo na jug.

Na poročilo o začetku japonskih sovražnosti so kitajski prebivalci Šanghaja snoči začeli panično bežati iz severnih okrajev. Britanski generalni konzul je pozval britanske državljane, naj zapuste poslopja v okolici ulice Hungjao. Šanghajsko luko je zapustilo sedem japonskih rušilcev, še prej so pa izkrcali četa. Rušilci so se vsidrali pred Vošungom, kjer je zasidrana tudi japonska matična ladja za letala.

Po dodatnih poročilih iz japonskih virov so bili boji pri Čenghokeju nenavadno srčiti. Višek so dosegli 27. in 28. julija. Kitajci so se borili na življenje in smrt. Japoncem se je šele z najhujšim naporom posrečilo ponovno zavzeti več postojank, ki so jih Kitajci med boji zavzeli. Baje so morali Japonci nekatere odseke naskočiti po stokrat in še večkrat, preden so strli sovražnikov odpor.

Zupan Šanghaja je v posebnem proglašu pozval prebivalstvo, naj ostane mirno in zaupa kitajskim oblastvom. Dalje izraža proglas obžalovanje nad prihodom večjega števila japonskih vojnih ladij in izkrcavanjem japonskih čet, ker so Kitajci v celoti sprejeli japonske pogoje po incidentu na letališču Hongjau.

Kitajske občinske oblasti so preselile svoje prostore v francosko koncesijo. Japonci četa v vsej naglici urejajo letališče na skrajni točki mesta, vzhodno od mednarodne koncesije. Isto so Japonci storili tudi pri svojem napadu v okolici Šanghaja leta 1932. Napetost čedalje bolj narašča.

Šab japonskih čet v Tiencinu je sporočil, da je davi 500 do 600 kitajskih vojakov napadlo Liangsing, 20 km južno od Pekinga. Pri napadu so se posluževali oklop-

nega vlaka in topov. Do 5.30 se je japonskim četam posrečilo odbiti kitajski napad. Japonci so izgubili dva vojaka, ranjenih je pa 19, Kitajci imajo pa več ko 100 mrtvih in 100 ranjenih.

33 japonskih ladij

Šanghaj, 12. avgusta. w. Več transportov japonskih čet se približuje Šanghaju. Menijo, da čakajo japonske vojaške oblasti samo na prihod teh oddelkov, da bodo začeli prodirati. Japonske vojaške ladje, ki so vsidrane v pristanišču, stalno izkrcavajo vojni material, predvsem municijo. Število japonskih vojnih ladij pred Šanghajem znaša skupno 33. Poleg tega je vsidrana na izlivu reke Jangce japonska ladja matica za letala. Menijo, da bodo pri predstojajočih borbah igrale veliko vlogo tudi letalske sile.

Položaj smatrajo tu na splošno za zelo resen, ker kažejo mnogi znaki na to, da Japonci odločeni izsiliti odločitev v Šanghaju in ne v severni Kitajski. Operacijam, ki se vršijo severno od Pekinga, pripisujejo samo krajevni značaj. Tudi kitajske čete se živahno pripravljajo za borbe.

Obsedno stanje

Šanghaj, 12. avgusta. Havas. Na ozemlju Šanghaja, ki je pod kitajsko oblastjo, je bilo proglašeno obsedno stanje.

Potrujejo se vesti iz Tiencina o prvih spopadih med kitajskimi in japonskimi četami vzdolž kitajskega zida. V mestu so večer ves dan slišali močno grmenje topov. Kitajske oblasti so naročile inozemcem, naj čimprej zapuste Nangau. Mesto ponekod gorl.

Šanghaj, 12. avgusta. DNB. V izliv reke Vang-Hu je večer priplovo pet japonskih rušilcev, da križark in vodja floteje s topovi, pripravljenimi na strel. Japonske vojaške ladje bodo služile za ojačenje oddelkov, ki se že tam nahajajo.

Danes je prišel v Nanking general Čatin-kaj, poveljnik 19. armade. Z njim je prišlo več častnikov. General se bo sestal z maršalom Čang-kajskom.

Šanghaj, 12. avgusta. g. Da preprečijo japonsko mornariško demonstracijo pred mesti v dolini Jangce, so Kitajci danes popoldne napravili več zapor na tej reki s tem, da so potopili celo vrsto parnikov in ladij, tako da je japonskim vojnim ladjam onemogočeno prodiranje v dolino Jangce.

razlogov pojavlja proti dinamiki desničarskih faktorjev odločilna protuteža od demokratične strani, katere se sicer v sedanjem položaju ne odlikuje po prevleklji dinamičnosti.

Iz vsega tega sledi, da se Anglija kot najtipičnejša predstavnica ideološko nezainteresiranega činitelja pri nevmešavanju nagiblje h kompromisom in da jih je nedvomno tudi v bodoče pripravljena sklepati na račun madridske vlade, samo ako se s tem pokaže možnost, da se prepreči večje zlo. Kakor so s tem pogoji za uspeh madridske vlade slabši, pa so mnogo večji z vidika svetovnega miru; saj ne more biti dvoma, da je po tej poti lažje priti do uspeha. Ako bi stal dinamičnim silam nasproti ideološki tabor skrajne levice, bi imeli vojno že davno. Ker pa je zlasti Velika Britanija zainteresirana samo zunanje politično, so s tem na široko odprta vrata za diplomatske kompromise, hkrati seveda tudi za mirno likvidacijo neštevitih problemov, ki so se pokazali v razpletu španske državljanske vojne. Ta preudarek nam je hkrati najzanesljivejši kažipot pri presojanju sedanjih in bodočih pogajanj, pa obenem najmočnejša nada, da si bo diplomacija pod takimi vidiki znala ohraniti najdražje, svetovni mir.

Dimitrov odstavljen

Na njegovo mesto generalnega tajnika kominterne je baje imenovan komisar Ježov — Zakulisni zunanje-politični spori v Moskvi

Pariz, 12. avgusta. b. »Matin« objavlja iz Moskve poročila, ki uradno sicer še niso potrjena, ki pa spričo vsega, kar se je v poslednjem času dogodilo v Rusiji, zbujajo vsaj na vidiz resničnosti. Na prvem mestu je vest o generalnem tajniku komunistične internacionale (kominterne) Dimitrovu, da je padel pri Stalinu v nemilost in bil odstavljen. Na njegovo mesto je bil baje že postavljen Ježov, sedanjji ljudski komisar za notranje zadeve, ki je za Stalinom najmočnejši mož današnje Rusije, kajti njegov vpliv in moč naraščata od dne do dne.

Ježov namerava baje povsem reorganizirati kominterno. Njen urad bo »očistil« najkasneje v dveh mesecih, ko bo zamenjal vse dosedanje uradnike. To bo pomenilo seveda ne le čiščenje v kominterni, temveč čiščenje v komunistični stranki sploh, tako v Rusiji kakor izven nje. Kakor je znano, je Ježov v ruski komunistični stranki odstranil že skoro polovico dosedanjih vodilnih mož. Nova imenovanja bodo v kratkem znana.

Nekateri drugi listi objavljajo v zvezi s tem poročilom še druge senzacije, ki pa se zde manj verjetne. Tako posnemajo nekateri pariški listi po norveškem »Aftenpostenu«, da je bil Dimitrov odstavljen zaradi tega, ker je nasprotoval Stalinovemu načrtu o zbližanju z Nemčijo. Ruska vlada je baje že stopila v stike z nemškimi poslanikom v Moskvi, da poizve, ali bi bil še to jesen mogoč sestanek Litvinova z Neurathom. Proti tem kombinacijam pa se je uprl tudi Vorošilov, ki je opozoril, da bi zbliževanje z Nemčijo demoraliziralo rdečo armado. Zato doslej še ni bila sprejeta nobena definitivna odločitev v tem vprašanju. Norveški list smatra, da je bil nedavni sprejem sovjetskega poslanika Jurenjeva pri Hitlerju v Berchtesgadnu vsaj delna potrditev navedene domneve o spremembi ruskega zunanje-političnega kurze.

Med tem je bilo po pisanju vzhodnosibirski »Pravde« v zadnjih dneh obsojenih zaradi sabotaže 72 nastavljenec vzhodnosibirski železnice. Vsi so bili ustreljeni.

Ozadje odstavitve

London, 12. avgusta. o. Vesti o odstavitvi Dimitrova se iz zanesljivega vira potrjujejo, prav tako tudi zunanje-politično ozadje odstavitve.

Stalin se je baje odločil za spremembo zunanje politike zaradi neuspeha v Španiji. Za španske republikance se je v največji meri zavzel Dimitrov. Poleg tega je Stalin pripravilo do nove usmeritve tudi zbližanje med Italijo in Anglijo. V Rusiji baje povsem resno računajo a tem, da bo že prihodnji mesec v Ženevi likvidirano abesinsko vprašanje, v Španiji pa obnovljena monarhija. V nove zunanje politične smeri gljijo Stalina tudi gospodarski razlogi.

Med nasprotniki nove ruske politike je predvsem general Vorošilov, ki zastopa stališče, da bi zbližanje z Nemčijo nepovoljno delovalo na rdečo vojsko. Vojska v takem primeru ne bi mogla doumeti, zakaj so bili Tuhačevski in njegovi tovariši postreljeni, ko gre sedaj za Stalinov režim po isti poti, ki jo je pred kratkim označil za »velenzdajce«.

Nadalje je proti Stalinovim nameram tudi Litvinov, katerega pa se misli ruski diktator odkrižati že v najkrajšem času. Vobče računajo, da bo zaradi nevarne bolezni v kratkem sam podal ostavko na svoje mesto. Večakor ni izključeno, da ga bo že v nekaj mesecih zamenjal Jurenjev, če mu bo seveda dotlej uspelo najti bazo za sporazum z Nemčijo.

Jurenjev bo imel v Berlinu tem lažje delo, ker se je Stalin spričo dragega eksperimenta v Španiji odločil docela ustaviti komunistično propagando v tujini in raje posvetiti vse konstruktivne sile v

državi notranji konsolidaciji Sovjetske unije.

Važen element, ki naj bi prispeval k zbližanju Rusije z Nemčijo, je tudi okoliščina, da se je Nemčija postavila na stran Kitajcev, kar najboljše dokazujejo pogajanja, ki se vodijo med nemško in nankiškno vlado. Kakor znano, je baš večerj prišel v Berlin kitajski finančni minister dr. Kung, ki bo očitno le zaključil pogajanja, ki so se doslej, kakor se zadržuje, uspešno razvijala. Nemci tudi niso odpravili svojih vojaških strokovnjakov iz Kitajске.

Aretacije literatov

Pariz, 12. avgusta. p. Po vesteh iz Rusije se tam aretacije nadaljujejo. Včeraj je bil aretiran pesnik Dežjemanski, ki ga smatrajo za oficelnega pesnika justifikacije ruskih generalov. Dežjemanski je namreč v moskovski »Pravdi« na dan justifikacije maršala Tuhačevskega in tovaršev objavil pesem, v kateri je poveljeval čiščenje v vrstah ruske vojske. Razen njega so aretirali tudi revolucionarnega hriika Aleksandroviča, ki je doslej užival veliko naklonjenost ruskih uradnih krogov.

Umor načelnika iraškega generalštaba

Bagdad, 12. avgusta. AA. Včeraj so v Mosul ubili načelnika iraškega generalnega štaba Berka Sidoina in vrhovnega poveljnika iraškega letalstva Mahmuda Alija. Umor je političnega značaja. Oba ugodna zastopnika iraške vojske sta potovala v Ankaru, da se udeležita velikih turških manevrov v Trakiji, potem sta pa nameravala na vabilo nemškega generalnega štaba v Nemčijo na velike nemške jesenske manevre.

Trupli ubitega iraškega načelnika generalnega štaba in poveljnika iraškega letalstva, so snoči pripeljali s posebnim vlakom v Bagdad. Danes dopoldne se je vršil svečan pogreb na državne stroške, pogreba so se udeležili vsi ministri in člani diplomatskega zbora.

O umoru obeh visokih častnikov iraške vojske so se izvedele tele podrobnosti: Načelnik generalnega štaba Berk Sidoin si je snoči ogledal s svojim spremstvom mosulsko letališče. Tedaj pa je neki stražnik v popolni vojaški opremi planil proti njemu in sprožil vanj tri revolverске strele. Nato je z dvema revolverskima streloma ustrelil še poveljnika letalstva, ki je hotel Berka Sidoina zavarovati s svojim lastnim telesom. Če ne bi bili posegli vmes častniki iz spremstva načelnika generalnega štaba in policija, bi bili napadalca letalski vojniki linčali.

V Iraku vlada popoln mir in red. Vlada je popoln gospodar položaja, vzlic temu pa so v Bagdadu izdali varnostne ukrepe. Predsednik vlade je imel vso noč z ministri konference o varnostnih ukrepih zaradi morebitnih neredov.

Trije nemški pastori izgnani iz Poljske

Katovice, 12. avgusta. b. Ker je predsednik unijske protestantske cerkve Voss izjavil, da se njegova cerkev v Gornji Šleziji ne bo pokorila novemu zakonu, ki dooloča njeno reorganizacijo, je poljska vlada nastopila z vso odločnostjo, ter v smislu navedenega zakona izgnala s svojega ozemlja tri protestantske pastore. Schillerja, Schneiderja in Venzlafa, ker so nemški državljani. Vsi trije morajo zapustiti poljsko Gornjo Šlezijo najkasneje do 15. t. m. Verjetno je, da bo izgon nemških pastorej zbudil novo polemiko v rajhovskem časopisju in tako pomenil nov doprinos k poslabšanju poljsko-nemških odnosov.

Ves dvor na Bledu

Včeraj je prispela Nj. Vel. kraljica Marija z obema kraljevičema

Ljubljana, 12. avgusta. Na svoji poti na Bled, kjer namerala prebiti zadnje poletne dni v osvežujočem, čistem ozračju najbolj priljubljene letne rezidence naše kraljevske rodbine, se je Nj. Vel. kraljica Marija z obema kraljevičema Nj. Vis. Tomislavom in Andrejem peljala dopoldne z dvornim vlakom skozi Ljubljano. Čeprav je prihod visokih kraljevskih gostov ostal v najdiskretnosti, se je pred 9.30 zbralo na peronu glavnega kolodvora lepo število

ljudi za izvidnico točno ob 11. K sprejemu svoje matere in obeh bratov kraljevičev se je pripeljal iz Suvočarja Nj. Vel. kralj Peter II. v spremstvu svojega guvernerja g. dr. Jeremije Živanoviča. Nadalje se je zbrala na peronu družba dostojanstvenikov, tako: minister dvora g. Antič, prvi kraljev adjutant general Hristić, sreski načelnik dr. Vrečar, dežurni oficir polkovnik Kokalj in drugi. Prva je izstopila Nj. Vel. kraljica Marija, ki je priskočno poljubila svojega sina, mladega kralja. Tako nato sta pristopila tudi oba kraljeviča in v svoji mladostni iskrenosti ob svidenju kar nista tajila velike radosti, da sta spet pri svojem bratu na Bledu. Nj. Vel. kraljica Marija je nato pristopila k sreskemu načelniku dr. Vrečarju in mu ponudila

roko, nato pa še vsem ostalim odličnikom. Zunaj perona je bilo precej občinstva in so zlasti otroci navdušeno pozdravljali kraljico, kralja in kraljeviča s svojim vzgojiteljem, v nadaljnjih avtomobilih pa dvorjani. Na Bledu so mnogi letoviščarji napravili špalar in so tolopo pozdravljali Nj. Vel. kraljico, kralja in kraljeviča, ki so prijazno odzdravljali.

Slovenci, ki smo bili od nekdaj tako iz vse duše privrženi naši zvišeni kraljevski hiši in posebej še ljubljeni rodbini blagopokojnega Viteškega kralja, se čutimo vnovič iskreno počaščene, da nudi slovenska zemlja prijetno bivališče poleg mladega kralja naši kraljici in obema kraljevičema. Želimo visokim gostom na Bledu najlepše, naj-srečnejše dni.

Kočevski Slovenci dobe svoj dom Sokolski dom je zadeva vse nacionalne javnosti



Nj. Vel. kraljica Marija v spremstvu adjutanta polkovnika Branka Pogačnika ob postanku dvornega vlaka na ljubljanskem kolodvoru

Ena največjih ovir za razvoj uspešnega kulturnega dela v slovenskem in jugoslovanskem duhu med kočevskimi Slovenci je pomanjkanje lastnega kulturnega doma, ki bi zbiral pod svojo streho številne delavne organizacije tukajšnjih Slovencev. Dasi pa je njihovo delovanje v materialnem pogledu dokaj uspešno in so slovenske prireditve na znatni višini, vendar v gmočnem pogledu ne prinašajo skoraj nobenega pozitivnega uspeha zaradi izredno velikih režijskih stroškov. Kočevsko podeljeje se zbira po največ po solah na svoje kulturne prireditve, Kočevje samo pa je tipičen primer, kako drugotni činitelj kulturno in nacionalno delo ovirajo in skoraj onemogočajo.

Toliko let po osvobodjenju in ustvaritvi lastne narodne države se v Kočevju Slovenci nacionalno in kulturno ne morejo uveljaviti v oni meri, kakor bi bilo pričakovati, kar mali slovenski človek, državni uradnik in delavec, poleg svojega idealizma ne zmora tudi gmočnih žrtv in dovoljni meri. Velika postavka pri pasivnosti marsikatero slovenske prireditve je v t.m. da mora prireditelj za drag denar iskati gostoljubja in strehe pri manj naklonjenem tujerodnem lastniku.

Da temu odpravimo, je predvsem tukajšnje Sokolsko društvo že večkrat pokrenilo misel na zidavo lastnega doma, kjer bi se Slovenci mogli neovirano udejstvovati narodno in kulturno. Zlasti zadnja leta je bila ta misel nadvse živa, dokler ni našla konkretne udeležitve v sklepu uprave So-

loškega društva, ki je najbolj reprezentativna organizacija kočevskih Slovencev, da v okviru Patrove sokolske petletke zgradi prepotrebni kulturni dom. Skromna sredstva, ki so zbrana, sicer še daleko ne zadoščajo, vendar pa morejo služiti vsaj za začetek, da se delo enkrat z vsjo resnostjo prične in se izpolni velika želja vseh Slovencev, ki niso prehudo zagrizeni v svojo ozkožirnost.

Pri tem drznem koraku se je Sokolsko društvo zanašalo na poštrevanje svojega članstva, ki se je že mnogokrat in se zlasti ob tej priliki kaže v luči neprikrajšanega poštrevanja, kar se vidi v vnetem prihajanju na prisilno delo. V svrhu zbiranja sredstev je Sokol v Kočevju zložil razglednice s sliko svojega bodočega Doma in za lepne koleke s prav isto sliko, članstvo pa razporedja tudi bloke za opako. Društvo se je pa, podpirano po izjavah raznih odločujočih činiteljev, zanašalo tudi na dejanske podpore vseh onih, ki jim položaj Slovencev na Kočevskem ni deveta briga, da podpro to prizadevanje in pomagajo zgraditi slovenski kulturni dom na najpotrebnejšem delu slovenske zemlje.

Iz tega razloga vabi Sokolsko društvo na svojo prireditev 15. avgusta in apelira na vso, zlasti na nacionalno in sokolsko javnost, da po svojih močeh doprinese tudi ona svoj del in nekaj žrtve za dom, katerega zgraditev je življenjska potreba kočevskih Slovencev in zadeva vse naše javnosti. Prispevate lahko za Dom po poštno čekovnem uradu, kjer ima društvo štev. 11.780.

Smrtna vožnja uglednega industrijca in velikega sportnika Rudolfa Zalokerja

Ljubljana, 12. avgusta. Z bliskovito naglico se je davi po Ljubljani raznesla vest o nenadni tragični smrti uglednega, splošno znanega tovarnarja in sportnega delavca, predsednika motokluba Ilirije Rudolfa Zalokerja. Na ostrem ovinku blizu Preloga pri Ihanu je smotil malo po polnoči zavozil z avtom v jarek ob cesti, in ko so ga težko ranjenega prepeljali v Leonišče, je podlegel poškodbam.

Za prihodnjo nedeljo so bile napovedane motokliski dirke MK Ilirije za dirko.



Ljubelj z mednarodno udeležbo. Kakor vsa prejšnja leta je bil Rudolf Zaloker tudi tokrat poleg Jakoba Gorjanca največjezi delovalec v pripravah za to prireditev. Včeraj zjutraj se je v družbi Jakoba Gorjanca odpravil s svojim sportnim avtomobilom v Celovec, da v imenu Ilirije povabi avstrijske motokliske k sodelovanju in uredi vse formalnosti z avstrijskim Touringklubom. Po končanem opravihli sta se vrnila čez Ljubelj, kjer sta mimogrede prisostvovala treningom motokliskistov za dirko. Okrog 21. sta nadaljevala vožnjo do Kranja, kjer je Jakob Gorjanc stopil na vlak, Zaloker pa se je z avtom odpravil proti Dolu ob Savi, kjer se na počitnicah mudi njegova soproga z otroki. V Dolu je Zaloker nedavno kupil znano kemično tvornico univ. prof. inž. Kanskega, ki so jo pravkar začeli prirejati za druge namene.

Toda njegova družina je zaman pričakovala ljubljenskega očeta. Okrog trideset po polnoči je s precejšnjo brzino privozil skozi vas Prelog med Zaborštom in Ihanom. Na ovinku mu je prišel nasproti neki kmet z majhnim vozom, ki se mu je Zaloker sicer ognil, a zaradi ostrega zavojja je izgubil oblast nad volanom in vrglo ga je v jarek ob cesti. Avto se je dvakrat preokotalil in običaj v sadovnjaku pod cesto, Zaloker pa je padel iz voza in obležal kak tri metre stran. Na vozovniko klicanje so takoj prihiteli ljudje iz bližnjih hiš, da pomagajo ponesrečencu. Zaloker je bil še pri zavesti in tožil je o hudih bolečinah v hrbtu. Neki kolesar je odbrzel po zdravniku dr. Kremžarja, drugi je obvestil Zalo-

kerjevo soprogo v Dolu, neko dekle pa je steklo do bližnje radijske postaje, odkoder so telefonično poklicali ljubljansko bolnišnico, od tam pa mestne reševalce. Zalo-kerja so bili medtem prenesli v bližnjo hišo. Dr. Kremžar je ugotovil, da ima zlomljeno hrbtenico, da je nalomljenih tudi več reber, in takoj je razumel, da so njegove ure štete. Kmalu se je ponesrečenec tudi onesvestil. Okoli treh so reševalci prepeljali ranjenca v spremstvu njegove soproge v Leonišče, vendar je spetoma izdihnil. Policijska komisija (uradnik Kette in zdravnik dr. Lužar), pozvana ob 9.15, je mogla le to potrditi.

Rudolf Zaloker, s katerim je Ljubljana izgubila uglednega gospodarstvenika, zasluznega sportnega delavca in povsod priljubljenega družabnika, je bil po rodu iz Zagreba, kjer se je rodil 1. 1891. kot sin znanega industrijalca Maksa Zalokerja. Pred leti se je osamosvojil in si na Viču uredil moderno tovarno za izdelovanje sla-da, dišalada in kvasa. Podjetje je lepo uspevalo in prav zadnji čas se je pokojnik ukvarjal z načrti, da razširi svoj obrat. Kakor je bil priljubljen v vsej javnosti, pa so ga še posebej cenili sportniki, ki jim je bil zmerom velikodušen propagator in podpornik. Bil je med ustanovitelji MK Ilirije, skorajda ni bilo večje sportne prireditve, pri kateri ne bi bil sodeloval, pa tudi sicer je bila sportu zmerom odprta njegova dobrotna dlan. Tako ga je med svoje mecene štel tudi SK Reka, ki mu je bil prav tako med ustanovitelji, bil pa je tudi član

viškega Škole in raznih drugih nacionalnih organizacij. Posebnega poudarka so vredne njegove zasluge na področju sportnega letalstva. Še pred svetovno vojno je kot amater položil pilotski izpit in zmerom je z živim zanimanjem sledil razvoju zrakoplovstva. Pred leti si je sam zgradil majhno letalo tipa »Pou du ciel«, po naše »Boiha z nebes«, s katerim se je tudi dvignil v zrak, a se mu je kasneje razbilo. Pred kraljico je začel graditi novo letalo nekoliko večjega obsega. Njegova nenadna smrt pomeni za slovenski sport hudo udarce, zlasti pa ga bo težko pogrešal MK Ilirija, ki mu je posvetil vso svojo ljubezen in delo.

Poleg neselčnega javnega udejstvovanja pa je pokojnemu Rudolfu Zalokerju povsod pridobil mnogo iskrenih simpatij njegov izredno dobrodušni značaj, ki ga je odlikoval predvsem neizčrpen humor in večna židana volja, a kakor je bil povsod prijeten in priljubljen družabnik in tovariš, je bil tudi svoj rodbini vedno nadvse skrben oče. Avto na cesti je bil njegova največja strast in prav avto mu je postal usoden, da je moral odstop komaj 46 let star. Za njim žaluje poleg soproge Marije rojene Wendlingove še sinova Maks in Rudolf ter hčerke Barica, Stana in Zinka. Pogreb uglednega pokojnika bo v soboto ob 16. iz hiše žalosti, Tržaška cesta 8. na Glincah. Rudolfu Zalokerju bodi lahka domaća zemlja, njegovi hudo prizadeti rodbini pa naše iskreno sožalje!

Gosenice uničujejo njive in vrtove Izredno številna zalega povzroča pravo opustošenje

Litija, 12. avgusta. Pred tedni so nudili naši travniki in vrtovi pestro sliko: na stotine, na tisoče kapusovih belin se je spreletavalo in se igralo v toplem ozračju. Mladina je bila izrednega pojasa vesela. Tudi nerodni so jih lahko na en mah zajeli po pol dutata in še več. Starejši ljudje pa niso bili tega pojasa nič kaj veseli. Vedeli so, da prinašajo takšni roji nesrečo. Kratkot nato so se pojavila na zelju jajčeca in iz njih so pričele lesti gosenice, ki so zdaj tako požrešne, da grozi našim vrtovom in njivam opustošenje.

Gosenice so izredno razvite in zelo požrešne. Obupen je pogled na vrtove. V teku enega ali dveh dni je zelje obžrto do golih reber. Sreski kmetijski referent Franc Šušteršič, ki je opazil pretečo nevarnost, je poslal vsem občinam v srezi uradni dopis: Počeniš ob 24. julija, se pojavila v naših krajih v velikih množinah kapusov belin. Najlažje ga zatremo, ako uničimo sproti v kupčkih zlezena rumenkasta jajčeca, za kar je najlepši čas sedaj. Ako to zamudimo, si lahko pomagamo tudi s tem, da mečkamo gosenice, vendar je ta način zatiranja bolj zamuden.

Tudi ta dobro namerjena uradna navodila niso mnogo zalega. Vse dni smo bili v zeljnikih in trli jajčeca. Pa je bilo nadleže

več kakor naše dobre volje. Kakor bi metulje sam vrag požgal, toliko so dale zaplodka. Ves naš litijski kot je s požrešnimi gosenicami sila obdarjen. Pa tudi hribovski kraji bodo utrpeli zaradi požrešnih gostov nepopravljivo škodo. Gospodinjje so obupane. Kaj bodo dele v lonci pozimi, če bo zid vse uničeno. Mnogi mečejo že zdaj iz obupa vse iz zemlje, ker nimajo več upanja, da bi se do golih reber obgrizene zelence še kaj popravile. Vrtnarji bi zdaj pričeli s presajanjem zimnega zelja, zlasti brokolija, brstnega zelja. Seveda tudi s tem ne bo nič, saj so nadležni gostje obžrli tudi mladice. Vrtni, kjer so pometali obgrizene zelje iz zemlje, kažejo žalostno sliko, kakor v zgodnji pomladi. Gosenice se iz krajev, kjer so že vse obžrle, selijo v procesjah in kraje, kjer pričakujejo še kaj živca. Ali pa se plazijo po zidovih in se hite v podstrešja zabubiti. Po mnogih zidovih jih je vse polno in ljudje imajo obilo neprijetnega posla, ko uničujejo grdo golazen. Takega groznega poseta ne pomnijo naši najstarejši gospodarji. Upravičeno se vse bolj zime, zato vzkljajo naše kmetice, če začneš z njimi razgovor: »Tudi gosenice reši nas, o Gospod!... Nesreča je tem večja, ker so se gosenice v enako velikem številu pojavile tudi v mnogih drugih srezih Slovenije.

Zakon o srednjih tehničnih šolah je le na papirju

Prejeli smo in objavljamo: Pred dobrimi štirimi leti je izšel zakon o srednjih tehničnih šolah. Učnega načrta ta zakon ni bistveno izpremenil, čeprav bi se morala srednja tehnična šola že takoj po svetovni vojni v temeljih prenoviti, da bi čisto ustrezala praktičnim zahtevam. Obiskovalci šole spozna nekatere važne praprte samo napol, kar je premalo za praktično rabo v poklicu. Tako se na primer železobetonske poučbe v zadnjih letnikih samo po dve uri tedensko.

V omenjenem zakonu je določilo, ki pravi da se smejo absolvirani tehniki vpisati kot redni slušatelji tehniških fakultet na jugoslovenskih univerzah. S tem zakonom smo si diplomirani tehniki priborili že dolga časa zahtevano možnost prehoda iz srednje tehnične šole na visoko tehniko. Ta zakon nas je neposredno izenačil z ostalimi srednješolci. Zakonodajalec je hotel s tem zakonom v prvi vrsti pomagati nadarjenim tehnikom, ki nimajo potrebnih sredstev za nadaljevanje študij v inozemstvu, da lahko neovirano zavrsijo tehniko doma. Da smo si priborili to zakonito pravico, je morala organizacija diplomiranih tehnikov ne-nehno urgirati na pristojnih mestih v Beogradu.

Po štirih letih, odkar je zakon v veljavi, pa se diplomirani tehniki še ne moremo vpisati na nobeno univerzo v Jugoslaviji. Kljub različnemu zakonskemu določilu nas na tehniko kratkoma ne sprejmejo. O naši pravici nečemo akademski oblastva nčesar ališati. To je menda edinstven primer v zgodovini evropske zakonodaje, da je zakon brez vsakršnega preklica neveljaven. Z neveljavo se diplomirani tehniki vprašujemo kdo je tisti, ki naše priznane pravice

izigrava. Enočeno zahtevamo, da se v čimkrajšem času napravi, red. Vedno bolj se nam vsiljuje slutnja, da nam nasprotujoči faktorji namerno delajo na tem, da se uredba o univerzah še do danes ni izpremenila in razširila v smislu novega zakona o tehničnih srednjih šolah. Po štirih letih upravičeno zahtevamo, da se neha to zavlačevanje. Prosimo gg. poslance in senatorje, da nam pomagajo v naši borbi.

Da se temu zakonu protivijo univerzitetna oblastva in Združenje inženjerjev, dobro vemo. V svojih vsakoletnih izjavah in sklicujejo na presežek tehničnega izobraženstva. Mi moramo takoj pibiti, da bo dobri inženjerji Jugoslaviji vedno primanjlovali. Tudi očetki, da nimamo splošne izobrazbe, je javlo. Ako pa smatra prosvetno oblastva zadnji očetki za utemeljen, zakaj potem ne dovoli absolviranim tehnikom, da bi imeli na gimnazijah delati tako zvano diferencialno maturo. Za slednje se je izrekla tudi inženjerska komora na lanskem zasedanju na Bledu. Zakona, ki je veljaven na papirju, tehniki ne potrebujemo. Zelim, da se širitelna krivica popravi do jeseni, da bomo vedeli, pri čem smo.

Visoke tehniške šole drugih držav sprejemajo naše absolvente brez vsakršnih ovir. Številni diplomirani tehniki se šolajo po češkoslovanskih univerzah in po kontantih študijah postanejo inženjerji. Priprčani smo, da to niso slabi inženjerji. Kdor je diplomiran na brnski, dunajski ali praški tehnik, mora najmanj toliko znati kakor inženjer, ki zavrsi svoje študije na tehnik v Jugoslaviji. Zlastno je dejstvo, da druge države priznavajo jugoslovenske srednje tehnične šole, a pri nas jih smatrajo za, manj vredna učilišča.

Nikola Tesla pripoveduje o pomenu svojih izumov za bodočnost človeštva

Za svojo 80-letnico je bil naš slavní učenjak Nikola Tesla od našega kraljevega namestništva v priznanje za zasluge na področju znanosti odlikovan z redom Belega orla I. stopnje. Visoko odlikovanje mu je nedavno izročil naš poslanik v Washingtonu g. Konstantin Fotić. Istočasno mu je češkoslovanski poslanik v Zedinjenih državah izročil odlikovanje Belega leva I. stopnje, s katerim ga je prezident dr. Beneš odlikoval v priznanje velikih zaslug. Ob enem je bilo g. Tesli sporočeno, da je bil izvoljen za častnega doktorja praške univerze, katere diploma mu je bila zdaj izročena. Po teh počastitvah je Nikola Tesla napisal daljšo izjavo za jugoslovenske dnevnike, da obvesti vso našo javnost o svojih zadnjih znanstvenih odkritjih in uspehih svojih prizadevanj. Tesla je prepričan o veliki važnosti svojih izumov in veruje, da bo s svojimi odkritji koristil vsemu človeštvu, obenem pa je ponosen, da je to storil on, sin jugoslovanskega naroda. Nikola Tesla pripoveduje:

Prazne spekulacije g. Einsteina in drugih

Konec leta 1880, ki se ga do kraja prebilo v tovarni Georgea Westinghousea v Pittsburghu, sem občutil neodoljivo željo, da bi nadaljeval raziskovanja, ki sem jih bil prekinil. Zaradi tega sem navzlic mamljivim tovarnarjevim predlogom odšel v New-York in se spet oprijel dela v laboratoriju. Ker so me venomer nadlegovala razna inozemska znanstvena društva, sem potem odšel v Evropo, kjer sem imel nekaj pre-

davanj na inštitutu elektroinženjerjev pri Kraljevem znanstvenem zavodu v Londonu kakor tudi v Fizikalnem društvu v Parizu. Po teh predavanjih in po kratkem obisku na svojem domu v Jugoslaviji sem se vrnil 1892 spet v Ameriko, hoteč se posvetiti najpriljubljenejšemu objektu svojih misli: proučevanju vseмира.

V naslednjih dveh letih sem prišel na svoje veliko zadovoljstvo do dveh velevažnih odkritij. Prvo se nanaša na dinamično teorijo zemeljske privlačnosti, ki sem jo že v vseh podrobnostih obdelal in upam, da jo bom lahko prav kmalu razodel svetu. Ta teorija pojasnjuje, odkod izvira ta sila in kako se pod njenim vplivom gibljejo nebesna telesa in vse to na tolikanj zadovoljiv način, da bo pokopala vse prazne spekulacije in zgrešene koncepcije, kakor je n. pr. tista o ukrivljenosti prostora. Prikrivljenost relativnostne teorije namreč trdijo, da ima vesemirski prostor težnjo ukriviti se, bodisi zaradi lastnih svojstev, bodisi zaradi prisotnosti nebesnih teles. Čeprav predpostavljamo, da ima ta fantastična predstava nekaj stvarnosti, je vendar le v protislovju sama s seboj. Vsaka akcija namreč vzbudi v naravi enakovredno reakcijo, ki je po svojem učinku ravno nasprotna prvi. Zamislimo si zdaj, da telesa učinkujejo na ukrivljeni prostor, oziroma, da se okolišnji prostor prav zaradi njih ukrivi. Meni se zdi povsem jasno, da bo ukrivljeni prostor tako reagiral na telesa, da bo sprožil neke efekte, ki bodo krivine spet poravnali. Ker pa akcija in reakcija nastopata istočasno, je povsem jasno, da se krivine sploh ne morejo po-

javit. Ako bi krivine navzlic temu eksistirale, si na njih podlagi vendar le ne bi mogli razlagati gibanja nebesnih teles, kakor se ta reč poskuša. Ta gibanja nam lahko razjasni samo eksistenca energetičnih polj, ki pa spet izključuje ukrivljenost prostora. Vsa literatura o tem predmetu je zmotna in bo nekoč pozabljena. Prav tako pa so zgrešeni tudi vsi poskusi, da bi se razložil mehanizem vseмира, ako zanimamo eksistenco etra in njegove vloge v igri nebesnih prikazni.

Teslove misli o zemeljski privlačnosti

Drugo moje odkritje je neko fizikalno dejstvo izredne važnosti. Čeprav sem dolgo študiral znanstvene zapise v več ko 6 jeziki, vendar nisem nikjer našel na tako predhodno beležko o tej stvari, tako da lahko smatram, da sem res jaz prvi odkril to dejstvo, ki pove v bistvu to: da v materiji ni druge energije kakor tista, ki jo materija dobiva iz svoje okolice. O priklji svoje 79-letnice sem o tej stvari še nekaj kratko omenil, ali od tedaj mi je postalo vse še bolj jasno. To dejstvo se namreč strogo nanaša na molekule in atome prav tako kakor na največja nebesna telesa in na vso materijo v vsemiru, ne glede na fazo njenega razvoja, počeniš z njenim formiranjem pa do končnega razpada.

Vsemirska elektrarna — sonce

Ko sem se dokončno utrdil v prepričanju, da izvira vsa energija v materiji iz njene okolice, so učenjaki 1896. odkrili pojav radioaktivnosti. Povsem naravno je, da sem tudi tokrat takoj začel iskati zunanji vzrok tega pojava. Obstoj radioaktivnosti je bil

pozitivni dokaz, da morajo obstojati neki žarki zunaj materije. Že poprej sem bil proučil nekatere zemeljske močnje, ki so vplivale na brezične tokovne kroge in sem prišel do zaključka, da niti kakri drugi zemeljski vplivi ne morejo povzročiti neke neprekinjene akcije, da so torej taki aktivirajoči žarki lahko samo kozmičnega porekla. To dejstvo sem objavil v »Electrical Review« v New-Yorku 1897. v svojih razpravah o röntgenskih žarkih in žarenjih. Ker se radioaktivnost enako opaža na različnih, zelo oddaljenih krajih sveta je še bolj jasno, da morajo žarki, ki jo povzročajo, padati na zemljo iz vseh smeri. Med vsemi nebesnimi telesi se mi je videlo sonce najprimernejši ključ do skrivnosti porekla teh žarkov, kakor tudi do skrivnosti njih svojstev. Še preden je bila ustanovljena teorija elektronov, sem že jaz dognal, da se sestojte radioaktivni žarki iz delcev prvobitne materije in da se ti delci ne dajo razkrajati v še manjše. Naslednje vprašanje, ki se je zastavilo, je bilo: ali ima sonce dovolj visok električni napon, da lahko izmetava te delce in povzroča opazovane učinke. Dognanja, s katerimi je bilo mogoče odgovoriti na to vprašanje, so pokazala, da znaša električna napetost na soncu 216 bilijonov voltov in da vsa telesa, ki so tako velika in tako vroča kakor sonce, emitirajo kozmične žarke. To dejstvo se je z nadaljnjimi raziskavanji in posebno z opazovanjem zvezde »Novae« še bolj utrdilo, in oporekati tem ugotovitvam bi se reklo tajiti sončno svetlobo in toploto. Zal da so si zmerom mnogi, ki ne marajo verjeti teh stvari in rajše ovijajo kozmične žarke v globok misterij. Nekdo izmed njih je nedavno izrekel domnevo da prihajajo ti žarki iz silno oddaljenih otokov vse-mira, kjer je vsa materija pretvorjena v energijo. Zame je povsem jasno, da ta

stvar ne velja, zakaj niti v našem vsemiru, niti morda v kakem drugem, ki ga še ne poznamo, ni mesta, kjer bi se mogel vršiti tak proces.

Radijevi žarki so samo preoblikovani sončni žarki

Nekaj besed popolnoma zadoštuje za podkrepitev tega stališča. Kinetična in potencialna energija določnega telesa izvira iz gibanja le-tega in sta produkt iz njegove mase in kvadrata brzine. Ako se zdaj masa tega telesa zmanjšuje, se mora logično zmanjšati v istem razmerju tudi njegova energija. Ako se slednjič masa zmanjša do ničle, se mora kajpada zmanjšati do ničle tudi energija, pa naj bi bila brzina še tako velika. Nekaj drugega bi bilo seveda, ako bi v naravi eksistirale sile, ki bi bile v stanju podeliti temu telesu neskončno veliko brzino. V tem primeru bi predstavljal produkt iz njegove mase in brzine neskončno veliko energijo. Znano pa je, da tako velikih sil v naravi ni in zaradi tega je tudi popolnoma nemogoča zamisel, da bi se masa nekega telesa kdaj mogla pretvoriti v energijo.

Čeprav sta bila poredko in značaj kozmičnih žarkov, vsaj v bližini zemeljske površine že precej dobro razjasnjena, so vendar predstavljali ti žarki, ako smo jih opazovali v velikih višinah, več ko 26 let zelo težaven problem, zlasti zaradi tega, ker se je dognalo, da njih jakost z višino zelo naglo narašča. Moja raziskovanja so me privedla do presenetljivega zaključka, da so učinki žarkov v velikih višinah povsem druge narave in da nimajo nikakršne zveze s kozmičnimi žarki. Slednji so delci materije, ki jih mečejo iz sebe nebesna telesa, pri izredno visokih temperaturah in ogromni električni napetosti, po-

Domače vesti

* **Nacionalni javnosti!** V nedeljo bo v Kočevju skupščina naše Cirilmetodove družbe ter javna prireditelja Sokolskega društva v Kočevju. Podpisane nacionalne organizacije pozivajo nacionalno javnost, predvsem svoje članstvo, da se udeležijo v čim večjem številu obeh prireditelj in izrazi s tem svoje priznanje in svoj zahtev za nacionalnemu delu, ki ga opravlja CMD in Sokol na kočevskem ozemlju. — Bran-itor, osrednje društvo; Družba sv. Cirila in Metoda; Jadranska Straža, oblastni odbor; Jrgosl. nac. akad. klub »Edinstvo«; Jugosl. napr. akad. društvo »Jadranc«; Legija koroških borev; Narodna Odrbana, oblastni odbor; Savez dobrovoljav, sreska organizacija; Savez jugosl. emigrantskih udruženj; Strelsko okrožje; Udruženje št. 10; Udruženje rezervnih oficirjev; Pododbor; Udruženje vojnih invalidov; Oblastni odbor.

* **Kongres zveze planinskih društev** bo letos od 4. do 6. septembra v Novem Sadu v narodnem spominskem domu. Pričakuje se, da se bo kongresu udeležilo več sto delegatov in v zvezi s planinskimi društvami. V kongresnih dneh bodo v Novem Sadu razne prireditve, s samim kongresom pa bo združena razstava fotografij planinskih društev, ki bo odprta od 5. do 11. septembra. Razstava bo razdeljena na dva dela. V prvem bodo porajanske slike, v drugem pa slike ustanov planinskih društev.

* **Pri lenivosti črevesja, črevesnem katarju, obolenju danke, odstrani naravno »Franz-Josefov«** grenčica zapoko dolnjih organov dobro in naglo. Mnogetenje izkušnje uče, da uporaba »Franz-Josefov« vode odlično regulira funkcije črevesja.

Ogl. reg. št. 15.483/36.

* **Ševiljski brivci**, ki je žel polno priznanje in popoln uspeh pri prvem letošnjem gostovanju v Rogasji Slatini, se bo ponovil istotam, v soboto 14. t. m. v prvotni zasedbi z gđ. Zupčevico, gđ. Jankom, Gostičem, M. Rusom, D. Zupanom in glavnih vlogah. V nedeljo 15. t. m. pa se prvič uprizori »Prodana nevesta«. Začetek predstave je ob 20.30 v Tonkinu. Vstopnice se dobijo pri Putniku. Cena od 30-3 din.

* **Davčna potrdila** za odmero šolnine naj si preskrbe starši, katerih otroci bodo posekali v prihodnjem šolskem letu. Srednje šole, čimprej pri pristojnih davčnih uradah, da se izognejo neprijetnemu čakalju, ki bo zaradi navala zadnje dneve pred vpisovanjem. Takša za potrdilo znaša 20 Din, za vsak prepis potrdila 10 Din za prošnjo pa 10 Din, kar naj prinese vsak v kolektih seboj k davčni upravi.

* **Naš parnik »Plavnik«** zaplenjen od španskih nacionalistov. V sredo so javile francoske in italijanske radijske postaje, da se je jugoslovanski parnik »Plavnik«, ki je v soboto popoldne krenil iz Ajžira v Oran, nekje izgubil. Pozneje se je doznalo, da so parnik ustavili španski nacionalisti ter ga odvedli v Melijo, kjer je bil zadržan do srede zvečer. Večkrat se je že zgodilo, da so ladje španskih nacionalistov ustavljale naše parnike ter jih šele potem izpustile, ko so jih natančno pregledale. To se je dogajalo pod pretežno sumo vtihovaljenja orožja za španske republikance, parnik »Plavnik« pa ni navadna tovorna ladja, marveč je urejena tudi za potniški promet in zaluzi zaradi tega dejanje španskih nacionalistov najstrožjo sodbo. Na parniku je bilo več potnikov iz Jugoslavije in tudi iz inozemstva. Med njimi sta bila tudi Nada in Vojislav Djinovski iz Ljubljane. Parnik »Plavnik« je bil zgrajen leta 1922 v Hamburgu in je od lanj v posesti družbe Oceanie kot eden izmed najlepših potniško-tovornih parnikov naše trgovske mornarice.

* **Podobice** z božjih poti so slovenski romarji že v starih časih prinašali domu za »odpuške«, jih spoštljivo hranili in lepili zlasti na pokrove skrinj, kjer so se tako po več letih nabrale majhne zbirke in nastale nekatere slikanice s podobami svetnikov in svetnic, varuhov pred vsem hudim in priprošnjikov v najrazličnejših težavah in nesrečah. Tako ljudska slikanica je poročala o milostih in čudežih po božjih potih, navadno pa kazala tudi znamenite cerkve ter kraje domovine in tudi tujih dežel. Se celo nekaj podob iz Kel-morajna, Cah in Spire je ohranjenih, ki so jih slovenski romarji prinesli pred več sto leti iz teh slavnih božjepotnih mest ob Renu. Kakor nam je Valvasor ohranil podobe naših gradov in mest, tako nam stare podobice vestno poročajo o cerkvah, zlasti so nam pa tudi ohranile podobo naše vasi v davno minulih časih. Čeprav so

božjepotne podobice, podobice raznih bratovščin in sploh svete podobice za večino prav majhne umetnostne vrednosti, so pa vendar prav važni viri in drobni spomeniki za zgodovino kulturnega razvoja našega naroda. Če primerjamo zbirko tujih zbirko naših podob, nas takoj preseneči, da je na naših podobah prav mnogo krat naslikana tudi domača vas ter večkrat celo daljnja okolica božje poti. Te preproste lesorezne ali bakrene podobice torej niso samo priče vernosti naroda, temveč zgornjo pripovedujejo tudi o velikem smislu našega naroda za lepoto domaćih krajev ter dokazujejo veliko ljubezen do domovine, saj so vsaki župnik, skoraj sami kmečki sinovi, hoteli mikavost svojih župnij s podobami pokazati vsemu svetu. Kakor danes z razglednicami in plakati, s prospekti in ilustracijami v časnikih in časopisih vabimo tuje v naša zdravilišča in letovišča, tako so naši predniki oznanjali lepoto in blago domovine s podobami. Zato so vse stare podobice predhodniki naših ilustriranih listov in spadajo na razstavo slovenskega novinarstva. Vljudno prosimo lastnike in zbiratelje podob, naj nam podobice in isene ter bakrene plošče za njih tisk posodijo z mirno vestjo, saj prevzemamo popolno jamstvo za vse posojene nam predmete in jih po razstavi nepoškodovane vrnemo lastnikom. Prav posebno pa potrebujemo tudi stare »hišne zegne«, razne tiskane božjepotne pesmi in knjižice, kakor n. pr. »S. Lucie Andoht v gorenski Krajski strani« iz Dražgoš, slovensko knjižico iz Perove pri Beljaku z notami, a tudi podobne latinske, nemške in italijanske knjižice od sv. Jošta, sv. Frančiška pri Gornjem gradu, sv. Peregrina na Brdu, sv. Notburge v Pazinu, z Vesele gore, s Trsata in Svete gore nad Gorico itd. Prav posebno pa prosimo našo podeželsko inteligenco, naj nam pomaga pri zbiranju, a predvsem velja naša prošnja duhovščini, naj nam z oznaki pomaga pri zbiranju raznih, tudi najdobjejših starih tiskov, da jih rešimo in ohranimo. Na vse župne urače se pa obračamo s prošnjo za sporočilo, če njihove cerkve hranijo kakve votivne slike s podobami požarov, nezdov, in drugih važnih dogodkov. Pripravljalni odbor razstave slovenskega novinarstva, Lj. bljana-Velesjem.

* **Nov grob.** V Ljubljani v Kolesijski ulici je umrl g. Anton Germek, mestni učitelj v pokolu iz Trsta. Ugnednega pokojnika bodo jutri ob pol 17. spremenili k večnemu počitku. Blag mu spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

Kraški teran — najboljši kraški pršut pri »Levu«

* **Pogreb zaslužnega moža.** V sredo popoldne so spremenili iz Vrbljen pod Krimom na tožjo njivo v Tomišeljske veleposvetnika in gostinčarja ter bivšega dolgoletnega župana g. Martina Furlana. Kako velik ugled in spoštovanje je užival blagi pokojnik med Barjani, je dokazal že žalni sprevid, katerega se je udeležila poleg ožjega in daljnega sorodstva še množica kmečkega ljudstva, da izkaže poslednjo čast svojemu do brotniku, po slovo pa so prišli tudi mnogi njegovi prijatelji in znanci iz Ljubljane. Pogrebni sprevid so otvorili gasilci s številnimi veni in šopki, sledila je častna gasilska četa, duhovščina, krsta, ki so jo nosili pokojnikovi tovariši gasilci, za njo so stopali užalosteni svojci, nato pa ostalo številno občinstvo. Po žalnih molitvah v to mišelski cerkvi je krenil sprevid na pokopališče, kjer je barjanska zemlja zagrla krsto, v kateri počiva narodnjak Martin Furlan.

* **Za boljše železniško zvezo** Vojvodine z Zagrebom. Predstavniki gospodarskih krogov iz Novoga Sada, Osjeka in Petrovgrada zahtevajo zboljšanje zvez med Zagrebom in Vojvodino. Sedanje zveze so zelo nerodne in v Stari Pazovi je treba cele ure čakati na priključke zagrebških vlakov. Konkretni predlogi za zboljšanje železniških zvez bodo predloženi konferenci, ki bo 19. t. m. pri generalni direkciji državnih železnic v Beogradu.

* **Hipnotizirana se je poročila.** Kakor smo že poročali so v nekem beograjskem hotelu aretirali Indijanca Abdulha Hamidkana, angleškega državljana, ker je hotelski portir policiji naznanil, da strašno pretepa svojo ženo. Aretirani Indijanec je na policiji dokazoval, da je njegova sprem ljevalka njegova prava žena in dokazal je tudi z dokumenti, da se je z njo civilno poročil v Pragi. Nesrečna mlada žena je bila v hipnotičnem stanju in šele po nekaj dneh je mogla v nekem beograjskem zdravišči opisati svoje nenavadne in žalostne doživljanje. Piše se Marija Kratka, njen

oče je bogat trgovec v Pragi, ona pa je bila zaposlena v nekem velikem praškem podjetju. Tam jo je menda spoznal indisk fakir, sledil ji je po ulicah in hipnotizirana je izgubila vso oblast nad seboj. Slediti mu je morala v hotel in tam ji je rekel, da se hoče z njo poročiti. Pokazal ji je steklenico neke zelenkaste tekočine, rekoč: V moji oblasti si, zdaj pa izberi: ali se z meroj poročiš ali pa moraš izpiti ta strup. Hipnotizirano jo je odvedel na magistrat in tam sta se poročila. Takoj po poroki sta se podala na potovanje. To je bilo v prvih dneh junija. Kod vse sta potovala, nesrečna žena ne ve povedati. Med vožnjo je moral nositi črna očala, skozi katera ni ničesar videla. Samo vožnja iz Trsta v Beograd ji je ostala dobro v spominu. Marija Kratka je že odpotovala v Prago in uvedena je razveljavila nje nega nesrečnega zakona. Zločinski fakir je v policijskem zaporu. V njegovem stanovanju so našli velik kovčeg, v katerem so bili celi skladi fotografij mladih žena iz najrazličnejših evropskih držav. Preiskovalni organi domnevale, da je nevarni pustolovec že dolga leta s svojo hipnotično močjo zlorabljal žene. O njem poročajo v Pragi, Parizu, Londonu in še v nekaterih drugih mestih.

* **Velik vlom** v Starem trgu. Medtem ko so bili domači zdoma, je bilo v terek popoldne vlomljeno v stanovanje mesarskega mojstra in posestnika Vilka Kranjca v Starem trgu pri Ložu. Neznanj tavori so odnesli železno blagajno, v kateri je bilo 6000 din gotovine, zlato moško orožje, veržice, starinsko srebrno orožje z rimskimi številkami, več zlatih in srebrnih prstanov, srebrnih veržic, zlatih kravatnih igel, več raznih odlikovanj in zlatnikov, uhanov, nekaj avstrijskega srebrnega denarja in vložno knjižico Ljubljanske kreditne banke. Mesarski mojster Kranjc trpi okrog 10.000 din škode.

* **Tihotapci tobaka** na Skaderskem jezeru. Finančni organi so na Skaderskem jezeru zajeli skupino tihotapev, ki so v dveh čolnih prevažali okrog 750 kg najfinjšega tobaka iz Albanije. V zadnjem času se je tihotapstvo preko Skaderskega jezera močno razvilo. Zajeti tihotapci so doma iz podgoriške okolice.

* **Vpisovanje dijakov** v enoletno trgovsko šolo znani »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Dombranska cesta 15. je že pričelo. — Enoletni trgovski tečaj na tem zavodu je odobren tudi od ministrstva in nudi izobrazbo za vsakršno pisarniško službo v gospodarskih podjetjih, odvetnikih, notarjih, trgovcih i. t. d. Izpričevala služijo tudi kot izkaz dovršene vajeniške dobe in polidrugega leta po močniški prakse, kar je važno za one, ki se žele posvetiti trgovini. Poučujejo samo kvalificirane učne moči. Profesorji trgovske akademije. Vsa pojasnila daje ravnateljstvo dneвно v pisarni na Dombranski cesti osebno in tudi pismeno ter razpoložila brezplačno nova šolska naznanila in izvestja. Pišite ponje! Lasten dekliski internet.

Eno srce — ena RADENSKA.

Iz Ljubljane Zavedni Slovenci!

V nedeljo 15. t. m. vel v Kočevje. Odhod iz Ljubljane ob 7.50. Povratek v Ljubljano ob 22.10. Družba sv. Cirila in Metoda vas vabi na delo! Bodite zvesti in požrtvovalni!

u— **Članom Jadranske Straže** v Ljubljani pripravljamo, da se udeležijo skupščine Družbe sv. Cirila in Metoda v nedeljo ob 10. v Kočevju. (Dijaški dom).

u— **G. Mirko Stepič** je daroval Društvu za zgradbo sokolskega doma v Šiški 100 din namesto venca na grob pokojnega abs. jurista g. Franca Kralja. Plemenitemu darovalcu bratška zahvala!

Vaše zdravje čuva „Lasta“ sladna kava

u— **Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«** sprejema nove pevke in pevce. Vpisovanje bo še danes in jutri od 19. do 21. ure v društvenih prostorih v Mestnem domu, desno I. nadstropje.

u— **Šola matiča** v Ljubljani opozarja svoje članstvo na zelo važno skupščino CMD v Kočevju, ki bo v nedeljo 15. t. m. Odbor vabi člane, da se v čim večjem številu udeležijo te skupščine. Posebni vlak bo priključil rednemu, ki bo krenil iz Ljubljane ob 7.15 zjutraj. Prijavite se v naši pisarni Kralja Petra trg št. 8 — Pridite da manifestiramo z CMD za napredek slovenstva na Kočevskem!

u— **Turistični avtoizlet** v Opatijo, Sušak za 70 Din. Informacije Putnik, Ljubljana, Gajeva ulica 3. telefon 24—72.

u— **Oblike in klubke** kemično čisti barva, plisira in lika tovarna Jos. Reich. 2

še zdaj uporablja v vseh laboratorijih in znanstvenih ustanovah tu kakor tudi v drugih državah. Vsa raziskovanja iz atomistike so bila izvršena z njeno pomočjo. Kasneje sem skušal uporabljati še višje električne napetosti — do 18 milijonov voltov, ali pri tem sem naletel na nepremostljive ovire, ki so me preprečile, da bi potreba najti povsem drugačno obliko cevi, če bom hotel preizkusiti neke teorije, ki sem jih bil postavil. Ta naloga pa je bila neprimerno težja, kakor sem pričakoval in sicer ne toliko zaradi same konstrukcije cevi, kolikor zaradi težav pri njenem delovanju. Dolga leta sem se bavil s to cevjo, počasi sem napredoval in slednjič se mi je posrečilo celo izredne popolnosti. Nje konstrukcija je idealno preprosta. Podvržena ni nikakiri obrabi in lahko deluje a poljubno visoko napetostjo, ki smo jo v stanju proizvajati. Električni tok v njej so razmeroma jaki in energija, ki se v njej pretvarja praktično ni omejena in se lahko poljubno kontrolira in regulira. Zdi se mi, da si bo ta izum naglo utrl pot v prakso, da bo izpodrinil druge oblike cevi in da bo z njim lahko dosegli sijajne uspehe. Med drugim se bo nova cev lahko uporabljala kot nadomestilo za radij v vsaki zaželjeni dozi, bo pa tudi mnogo primernejša za razbijanje atomov in preobrazanje materije. Prepričan sem, da bo mogoče z njeno pomočjo izvršiti te procese s kar najboljšim uspehom brez vsakršnih izgub. Seveda pa ne smemo pričakovati, da bi nam ta cev utrla pot do sproščanja atomske energije, ki bi jo lahko izkoriščali. Na osnovi fizikalnih dejstev sem dognal, da v atomski strukturi ni energije za izkoriščanje in če bi tudi bila, bi se za njeno sproščanje morale uporabljati mnogo večje sile, kakor pa bi nam jih sproščena atomska energija lahko vračala.

u— **Na banovinskih šol** se glasbila pri državni tehniški srednji šoli v Ljubljani bo vpisovanje dne 1. in 2. septembra. Sprejemajo se učenci, ki so dovršili vsaj dva razreda srednje ali meštanske šole in so stari najmanj 14 let. Šola traja tri leta. Učenci se učijo samostojno izdelovati citre, kitare in violine, dobijo poleg praktičnega pouka v delavnicah tudi vso potrebno teoretično strokovno izobrazbo in se učijo sviranja. Izpričevalo završnega izpita ima značaj pomočniškega izpričevala za rokodelski obrt izdelovanja glasbil.

u— **Zadnja leta** se je okolica dramskega gledališča precej prenovila. Ulice so se razširile in tlakovale, zrasla so lepa poslopja, druga so se obnovila, nekatera pa so še nedograjena. Po vsem tem priporočamo kr. banski upravi, naj odstrani skoro popolnoma uničeno starinsko ograjo okrog poslopja našega dramskega gledališča, ali pa na drug način uredi to vprašanje, da bi tudi najbližja okolica drame ustrezala današnjim prenovljenim sosesčin.

KINO IDEAL
Samo še danes ob 16., 19. in 21.15 ur!
MARTHA EGGERTH v filmu
»Čarobni zvoki«
JUTRI:
»Obala groze«
MIRIAM HOPKINS

u— **Nesreče.** Včeraj zjutraj se je na Starem trgu pred hišo št. 11 precej hudo, ponesrečila raznašalka »Jutra« Angela Bitenčeva. Na cesti je bil namreč odprt kanal, česar Bitenčeva ni mogla opaziti, in je padla vanj. Dobila je precej hude poškodbe na nogah. Reševalci so jo prepeljali na kirurški oddelek. Na mestni klavnicji pa je popoldne prišlo do druge precej nerodne nezgode. Zidar Josip Kerševan, zaposlen pri Svetinovem podjetju in stanujoč na Poljanski cesti 91, je popravljal streho na klavnicji, pa mu je spodrslo, da je padel v globčino in si zlomil levo nogo. Podobno nesrečo je doživel nekaj 3-letni posestnikov sinček Metod Jenko iz Zidanje vasi pri Križah na Gorenškem, ki je doma padel s kolesa in si zlomil roko.

u— **Roparski napad** v Langusovi ulici. V enem zadnjih večerov sta dva neznanca v Langusovi ulici napadla sprevidnika električne cestne železnice Franceta Lampala, ko se je vračal iz službe in je nosil v svoji službeni torbi vse izkupček dneva. Napadalec sta ga ustavila blizu Simenčeve vrtinarije in eden izmed njiju ga je uvaril s topim predmetom po glavi, da je izgubil zavest. Roparja sta mu nato iztrgala torbo, v kateri je imel 1604 dinarje in nekaj voznih listov, in izginila.

u— **Putnik** priredi kombiniran izlet z avtobusi v Radovljico na večernje plavalne tekme 14. t. m. in na tekme z motorizirani kolesi na Ljubelj 15. t. m. z prenočitvijo in zajutrkom na Bledu.

Cena za vožnjo, prenočitve, zajuterk in vstopnice na tekme Din 130.— Informacije pri biletarnicah »Putnika«.

Iz Celja

e— **Prihod Čehov** v Celje. V nedeljo 15. t. m. ob 9.36 popoldne bo prišlo iz Zagreba v Celje z izletniškim vlakom okrog 170 pravoslavnih Čehov in Čehinj pod vodstvom pravoslavnega episkopa češkega in moravsko-šleskega g. Gorazda. Gostje bodo odšli s kolodvora naravnost v tukajšnje pravoslavne cerkev, kjer bo liturgija v češkem jeziku, pri kateri bo pel češki pevski zbor. Gostje se bodo ob 14.58 odpravili preko Maribora v domovino. Ker je to prikratk po osvoboditvi, da počastijo predstavniki bratskega češkoslovaškega naroda s svojim obiskom Celje v tako velikem številu, bo celjsko občinstvo gotovo stilo vse, da bo sprejem dragih gostov čim lepši in da se bodo gostje v kratkem času svojega bivanja v Celju počutili kar najbolje ter da bodo odnesli iz Celja najprijetnejše spomine.

e— **Pogreb Mohorja Hrstnika.** Ki se je v sredo v Gaberju smrtno ponesrečil, bo danes ob 17.30 izpred Gasilskega doma v Gaberju na okoliško pokopališče. Mornarska sekcija Jadranske straže v Celju poziva svoje člane, da se korporativno udeležijo pogreba odbornika mornarske sekcije g. Mohorja Hrstnika.

e— **Pospeševanje tujkega prometa.** Na občinskih uradnih deskah je nabit razglas o smotnem sodelovanju celokupne javnosti pri pospeševanju tujkega prometa. Taki razglesi z navodili in nasveti za pospeševanje tujkega prometa so sicer na mestu, vendar pa bi jih bilo treba izdati že pred začetkom glavne tujke sezone in ne šele sedaj, ko se glavna sezona pri nas nagiba že h kraju.

Nekateri listi so pisali, kako sem obetal, da bom ob tej priliki podal javnosti točen opis svojega cevi z vsemi dodatnimi aparati. Tako pisanje mi je bilo zelo neprijetno, ker za enkrat nisem v stanju podati točnega opisa zaradi različnih obveznosti, ki sem jih prevzel glede uporabe te cevi v neke važne svrhe. Čim pa bom teh obveznosti prost, bom dal znanstvenim ustanovam na razpolago opis svojega izuma in vseh aparatov.

Ob tej priliki hočem še nekaj povedati o svojem novem odkritju, tičočem se neke nove metode in aparatov, s katerimi je mogoče doseči mnogo večji vakuum kakor doslej. Po mojem mišljenju bi se dal doseči bilijonski del enega mikrona zračnega tlaka. Kaj vse se bo dalo s takim vakuumom doseči, še ni mogoče reči. Jasnno pa je, da se bodo dale graditi elektronske cevi z mnogo večjim učinkom. Moje predstave o elektroni se ne skladajo s predstavami, ki so danes splošno veljavne. Po moji sodbi je elektron razmeroma veliko telo, ki nosi površinski električni naboj in ne predstavlja osnovne jedinice elektrike. Kakor tak elektron zapusti elektrodo skrajno visoke električne napetosti v zelo visokem vakuumu, takrat nosi s seboj električni naboj, ki je dosti večji od normalnega. Marsikomu se bo čudno slišalo, da ima ta delec v zaprti cevi drugačen el. naboj, kakor izven nje v zraku. Toda jaz sem si zamislil v dokaz temu prav lep in poučen poskus, ki pokaže, kako tihi trenotek, ko z elektriko napolnjen delec preide v atmosfero, mahoma vzblane kot svetla zvezdica, zbujačajoč pri tem odvisni električni naboj. Velika množina elektrike zbrane na takem delcu je tudi povod vsem težkočam pri obratovanju nekaterih elektronskih cevi in vzrok, da se le-te tako naglo pokvari.

KINO MATICA

Sijajna veseloigra s klasičnim ljubavnim parom Lillian Harvey — Willy Fritsch
Paul Kemp
NASMEH SREČE
(Glücksinder)

Predstave danes ob 19.15 in 21.15 ur!

e— **Tri hude nesreče.** V sredo zjutraj je padla 51-letna Julijana Perkova, dninarka brez stalnega bivališča, z nekoga kolesa, na katerem je prenečevala, tako nesrečno na zemljo, da si je poškodovala hrbtnico in levo ramo. Istega dne je padel dveletni posestnikov sinček Matevž Puncer iz Letuša doma po stopnicah in si prebil čelno kost. V terek je mlatinca zgrabila 13-letnega posestnikovega sina Antona Podkrajška v Sržovici pri Ponikvi za desno roko in mu zmečkala prste. Ponesrečenci se zdravijo v celjski bolnišnici.

e— **Obdukcija** Ivana Bračka, ki je bila izvršena v sredo, je pokazala, da ga je njegov sin zadel z ostrino kose s tako silo po čelu, da mu je prekal lobanjo. Bračka so včeraj zjutraj položili na pokopališču v Vojniki k zadnjemu počitku. **KINO METROPOL**, prinaša danes ob 16.15, 18.15 in 20.30 »OTOK SMEHA« (Pat in Patachon — Hilde v. Stolz).

Iz Maribora

a— **30 letnika mature.** Te dni so se sestali pri Orli maturanti letnika 1907 moškega učiteljskega iz Maribora. Prišli so Ivan Feinik; naučitelj Maribor; Frane Hribar, učitelj meštanske šole, Sošani; Josip Kladič, učitelj, Sevnica ob Savi; Josip Korošec, učitelj meštanske šole, Maribor; Rud. Legat, ravnatelj trgovske šole, Maribor; Alojz Malenšek, dodeljen šolskemu nadzorniku, Slovenske Konjice; Ivan Medved, nadzornik železnice, Celje; Melhior Rismal, ravnatelj meštanske šole, Slov. Bistrica; Miloš Tajnik, nadučitelj, Slovenska Bistrica; Rudolf Zupanek, nadučitelj, Nova cerkev pri Celju, vladni svetnik Ernest Fallent, šolski nadzornik, Felibach; šolski svetnik Frano Hausmann, ravnatelj meštanske šole, Felibach; Josip Kriwetz, šolski ravnatelj, Gradec, Robert Semko, profesor, Gradec. Od profesorjev je bil zastopnik g. Henrik Druzović. Nekateri tovariši in profesorji so bili zadržani in so poslali čestitke k jubileju. Spominski nagovor je imel ravnatelj meštanske šole Melhior Rismal, ki se je spomnil v lepih besedah časa študija in profesorjev ter dolge dobe 30 let, pa tudi umrlih tovarišev in profesorjev ter posebno splošno priljubljenega ravnatelja Schreinerja. Potem je govoril nadzornik železnice Ivan Medved, ki je s šaljivimi besedami karakteriziral vsakega tovariša in profesorja. Jubilanti so tudi obiskali Mariborski tečen in Legatovo šolo in so se o obeh ustanovah laskavo izrazili. Po slišanju so se tovariši razšli s obljubo, da se bodo zopet kmalu sestali.

a— **Opozorjamo** na aktualno predavanje, ki ga bo imel dr. 20. v mali dvorani Narodnega doma prof. Baš o narodnostnem razvoju Maribora. Predavanje priredi Društvo jugoslovanskih akademikov v Mariboru, ki prikaže obilne udeležbe narodno zavednih Mariborčanov. Vstop prost.

a— **Razburljiv dogodek** v gostilni. V neki gostilni na Koroski cesti se je pojavil 33-letni trgovski potnik F. K. Narocič, ki je četrt litra vina in ga v miru izpil. Nenadoma pa se je pojavila v njegovih rokah britve, s katero si je prerezal žile na levi roki v nadzapestju. Gostje so mu takoj prikočili na pomoč in so ga za tem prepeljali v splošno bolnišnico. Vzrok dogodka so baje v družinskih razmerah.

a— **Na mariborskem delovnem trgu.** Borza dela išče za takojšnji nastop tesarje; 8 do 10 natakarjev, 12 zidarjev, 8 tesarjev, 3 mizarje in 2 mlinarja. Interesenti naj se zgledajo med uradnimi urami pri mariborski Borzi dela.

Vremenska poročila

Dozdevno vreme v avgustu po stoletnem koledarju

Dan je dolg 15 ur, 3 minute do 13 ur 30 minut in se do konca meseca skrči za 1 uro 33 minut

P. 13. Kasijan	nestanovitno,
S. 14. Evzebij	
P. 15. Evzebij	lepo, sončno
N. 15. Vnebovz.	
M. Dev.	
P. 16. Rok	
T. 17. Milica	viharne krajevne nevihte
S. 18. Jelena	
Ljubo	
O. 19. Ludovik	
P. 20. Bernard	
S. 21. Ivana	
N. 22. Timotej	
Ščip ob 147	
P. 23. Zdenko	
T. 24. Jernej	do konca meseca malo sonca, po večini deževno vreme bodo spremljali ponekod prav močni nalivi
S. 25. Ludv. kr.	
C. 26. Cefirin	
P. 27. Jožef Kal.	
S. 28. Avgustin	
N. 29. Jan. ob gl.	
Zad. kr. ob 0.45	
P. 30. Milka	
T. 31. Rajko	

Poročilo Meteorološkega zavoda na univerzi
12. avgusta
Ljubljana 7. 762.3, 17.8, 90. 0, 10, —, —;
Maribor 7. 761.5, 16.0, 80. NNW1, 0, —, —;
Zagreb 7. 762.3, 20.0, 80. E1, 0, —, —;
Beograd 7. 762.2, 21.0, 80. 0, 0, —, —;
Sarajevo 7. 762.0, 16.0, 90. 0, 10, —, —;
Kumbar 7. 759.7, 23.0, 80. NE3, 0, —, —;
Split 7. 761.0, 25.0, 60. NE2, 0, —, —;
Rab 7. 761.7, 21.0, 60. 0, 0, —, —;
Temperature: Ljubljana 27.0, 17.6; Maribor 28.0, 14.0; Zagreb 28.0, 18.0; Beograd 28.0, 17.0; Sarajevo 28.0, 14.0; Skoplje 31.0, —, —; Kumbar —, 22.0; Split 34.0, 23.0; Rab —, 19.0.

ki, jih opažamo v velikih višinah pa so nasprotno posledica delovanja nekih valov izredno male dolžine, ki jih proži sonce v tistih plasteh ozračja. To odkritje moram še nekoliko razjasniti. Proces nastajanja teh valov je naslednji: Sonce bruhja iz sebe z elektriko nabite delce materije, ki ne predstavljajo drugega kot električni tok, ki teče skozi provodno plast atmosfere do višine nekako 10 km nad zemljo. Gre tu za prenos električne energije na isti način, kakor sem bil že pokazal pri svojih eksperimentalnih predavanjih, ko je bil en konec žice spojen z električnim generatorjem visoke napetosti, dočim se je drugi prosto končeval v zraku. V kozmičnem primeru je generator sonce, žica pa nadomestuje provodna atmosfera. Električni tok s sonca si moramo predstavljati na ta način, da se električni naboj prenaša od delca do delca s svetlobno hitrostjo in ta proces vzbuja v atmosferi skrajno kratke in prodorne valove. Ako pa je omenjena plast atmosfere izvor valov, morajo biti takozvani kozmični žarki v velikih višinah logično tem močnejši, čim bolj se tej plasti približujemo. Na temelju tega preudarka sem s svojimi raziskovanji in računskimi deli na naslednjih zaključkih: 1) jakost takozvanih kozmičnih žarkov mora biti največja v zenitskem delu atmosfere; 2) njih jakost mora bolj in bolj naraščati nekako do višine 20 km, kjer se pričena provodna plast ozračja; 3) od tud naprej se mora njih jakost spet zmanjševati, najprvo počasi, potlej pa vse hitreje do neznatne vrednosti v višini 30 kilometrov; 4) visoka električna napetost se mora najočitneje pojavljati na prostem koncu zemeljske žice, to se pravi, na tisti strani zemlje, ki je obrnjena od sonca. Električni tok s sonca teče pod napetostjo 216 bilijonov voltov in vlada med osvetljeno in

temno polovico zem

Gospodarstvo

Nadzorovanje odpadnih voda

a—Kapusov belin povzroča škodo. Pred tedni smo videli bele metulje, kako so letali nad vrtovi in drugimi zemljišči. To je kapusov belin, ki zleže jajčka najraje na spodnjo stran kapusnic. Iz teh so one 3 cm dolge gosenice, ki so povzročile letos veliko škodo na tej kulturi. Celo največje prizadevanje za uničenje jajčec je letos malo zaleglo. Najbolj so gosenice napadle cvetoče, ki je med kapusnicami najnežnejša, najmanj pa ohrovt, ki je najodpornjši. Nekateri karfiolni nasadi, n. pr. oni ob železnici in Dvojakovi ulici so docela opustošeni. Vrtnarji tožijo, da jim je ta gosenica prizadela veliko materialno škodo.

Iz Zagorja

z—60letnica termalnega kopališča v Mediji-Izlakeh. Na tihom so obhajali letošnjičarji z lastnikom toplice v Mediji-Izlakeh 60letnico, odkar se je otvorilo to kopališče ob banovinski cesti Zagorje-Trojane. Ti vrelci so bili odkriti že leta 1689. Za vrelce se je zelo zanimal zgodovinar Vajkard Valzvor, ki je bival v gradu Mediji, sezidanem v letu 1644. Lastniki gradu kakor toplice so se večkrat menjali. Ko je bil lastnik toplice Alojzij Prašnikar, je ob otvoritvi kopališča l. 1877 postavil Valzvorju sredi parka spomenik. Nekaj časa je bil precejšen obisk letošičarjev, a je kmalu popustil. Za Prašnikarjem se je vrstilo več lastnikov. Sedanji lastnik je renoviral prostore in napravil ob bližnjem gozdu pota za sprehajalce. Obisk je zdaj zadovoljiv. Kakor pa se čuje, namerava tudi ta vse toplice prodati. Poslopje lepa lega in kopališče so kakor nalašč nekak zdravstveni dom, ki ga dolina že davno potrebuje.

Iz Ptuja

j—Kino Ptuj. V soboto ob pol 21. uri in v nedeljo ob pol 19. in pol 21. uri: »Čarški svečniki« (Ana Demitrova). V glavni vlogi Sibila Schmitz in K. C. Diehl.

Iz življenja na deželi

ST. VID—GROBELNO. V ponedeljek 9. t. m. smo spremljali na zadnji poti ugledno posestnico g. Katinko Metličarjevo iz Grobelnega. Pokojnica je bila iz St. Jurija ob južni železnici iz spoštovane rodbine Pisancov, kjer je danes tanovinska kmetijska šola. Ze od mladosti delavna in skrbna je bila vrla žena vsemu soprogu in dobri mati svojim otrokom. Ze pred več meseci jo je napadla huda bolezen, za katero je zamažala iskala pomoči v celjski bolnišnici. Vrnila se je na dom in po hudih bolečinah zatisnila v soboto 7. t. m. trudne oči, stara komaj 60 let. Bila je gasilska bota in se je tukajšnja četa korporativno udeležila pogreba. Zadnjič čast ji je izkazalo tudi številno ljudstvo, ki jo bo ohranilo v lepem spominu. Zaljubljen naš iskreno sožalje, pokojnici pa miren počitek!

SOKOL

Tržiško sokolsko okrožje priredi v nedeljo 15. t. m. nastop v Kovorju pri Trzinu. Ja to po številu društev najmanjše okrožje, ki obsega sokolsko društvo Trzin in sokolske čete Kovor, Podbrezje, Naklo in Sv. Ana. Ob pol 14. to spejem gostov na kolodvoru v Križak, nato pohod v Kovor, kjer bo ob 14. zbor sokolstva tržiškega okrožja. Po zboru krene sprevod v prijazno vas Zvirče, kjer bo ob 16. telovadni nastop, po nastopu pa zabava. Pri sprevodu in nastopu bo evrala vojaška godba 40. pp. iz Škofje Loke. Za pripadnike čet in društev sokolskega okrožja je udeležba dolžnost, vabimo pa tudi sosednja društva in vse prijatelje, da se nedeljskega zleta v čim večjem številu udeležijo.

Sokol pri Sv. Petru pod Svetimi gorami. K poročilu o razviti prapora Sokola pri Sv. Petru pod Sv. gorami dostavljamo, da je sodelovalo tudi bratsko društvo z Bizeljskega v lepem številu. Prav tako je sodelovala konjenica imenovanega društva. Igrala pa je sokolska godba iz Šmarja pri Jelšah.

PREJ IN ZDAJ

On: »Poti v Tivoliju so pa res škandalozno razsvetljene.«
Ona: »Čudno, preden sva se vzela, so ti bile pa zmerom presvetle.«

RADIO

Petek 13. avgusta

Ljubljana 12: Odmevi iz naših krajev (plošče). — 12.45: Vreme, poročila, 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Radio orkester. — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nac. ura: Savez Sokola kr. Jugoslavije. — 19.50: Zanimivosti iz izseljeniških krogov (g. Jože Premrov). — 20: Spev iz opere »Lucia di Lammermoore« (plošče). — 20.10: Naša podeželska gospodinja in tujski promet (ga. Ivanka Velikonja). — 20.30: Koncert Radio orkestra. — 21.15: Dvošpevi in samospeli, pojeta gđ. Dragica Sokova in šefka Korencanova. — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Angleške plošče.

Sobota, 14. avgusta

Ljubljana 12: Pester glasbeni spored. — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Pester program. — 18: Za delopis igrar Radio orkester. — 18.40: Kočevje in Kočevarji (dr. J. Rus). — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nac. ura: Početki nacionalne zavesti in nacionalnega pokreta v srednjem veku (Fran Trnseglav). — 19.50: Pregled sporeda. — 20: O znanosti in politiki (dr. A. Kuhar). — 20.30: Muzikalni pisan večer. — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Vesel konec tedna (igra Radio orkester). Beograd 17.20: Orkestralni in pevski koncert. — 20: Srbski večer. — 22.30: Lahka in plesna muzika. — Zagreb 17.15: Koncert orkestra. — 20: Komorna glasba. — 21: Orkestralni in pevski koncert. — 21.45: Narodna glasba s Cetinja. — Praha 19.15: Orkester in čelo. — 19.50: Zvočna igra. — 21.20: Vojaška godba. — 22.20: Plošče. — 22.35: Ciganska godba. — Varšava 19: Arje in pesmi. — 21.05: Poljske pesmi in plesi. — Dunaj 11.05: Verdi Requiem. — 12.55: Plošče. — 18.30: Lahka glasba. — 19.10: Koncert orkestra. — 20.10: Pester glasbeni večer. — 21.45: Klavirsko skladbo. — 22.20: Godalni kvartet. — Berlin 19.30: Komorna glasba. — 20.10: Berlinske noči. — 22.30: Plesna muzika. — München 19: Zabaven program. — 21.05: Pesmi med Varšavo in Münchenom. — 22.45: Ples. — Stuttgart 19: Glasbeni dragulji. — 20.10: Italijanske noči. — 21.15: Orkester in tenor. — 22.35: Iz Münchena. — 24: Plošče.

»Službene Novine« od 9. avgusta so objavile pravilnik o nadzorovanju odpadnih voda, ki ga je izdal minister za socialno politiko in narodno zdravje in je stopil takoj v veljavo.

Pravilnik predpisuje higijensko nadzorovanje, ki se nanaša na vse odpadne (kanalske) vode mest, naselij, bolnic, zdravilišč in privatnih posestev in na vse odpadne vode obrtnih in industrijskih podjetij. Naloga nadzorstva je, da se ugotovi, ali te odpadne vode okužujejo bližnjo in daljno okolico v vodnem toku in s tem ogrožajo posredno ali neposredno zdravje prebivalstva. Nadaljnja naloga je, da se ugotovi, če te odpadne vode onesnažijo vodotoke, jezera in morje v toliki meri, da to ovira in škoduje prebivalstvu na obalah, s posebnim ozrom na naselja in podjetja, ki vzevajo svojo potrošno vodo iz vodnega toka. Končno je naloga nadzorstva, da se ugotovi škodljivost odpadnih voda za ribogojstvo in da se na osnovi teh ugotovitev po možnosti stavijo predlogi za odstranitev težko zaradi odpadnih voda.

Nadzorstvo obsega odpadno vodo samo, naprave za čiščenje odpadne vode, odvodne kanale, kraje, kjer voda postaja, pregled obal vodnih tokov, kjer teče odpadna voda, vodo javnih vodotokov, kamor se zliva odpadna voda, in po potrebi pregled bližnje in daljnje okolice kanala ali vodotoka, jezera ali morja. Poleg terenskega pregleda in po potrebi laboratorijskega pregleda je naloga nadzorstva, da daje priporočila o škodljivosti odpadne vode in da stavi predloge o eventualni preprosti obratovanju obrtnih in industrijskih podjetij zaradi škodljivosti odpadnih voda. O priliki komisijske razprave po obrtnem zakonu je treba pri podeljevanju dovolil za industrijska in obrtna podjetja, ki imajo odpadno vodo, zahtevati mišljenje pristojnega higijenskega zavoda o škodljivosti odpadne vode. V primeru nepopolnega mišljenja zavoda mora podjetje napraviti vse potrebne ukrepe za odstranitev škodljivosti odpadne vode. Evidenco o škodljivosti odpadnih voda in skrb za prijavo higijenskim zavodom zaradi pregleda vrše pristojna upravna oblast preko strokovnih organov (sresnih sanitetnih referentov in mestnih fizikov). Laboratorijske preglede in carinske preglede vrše higijenski zavodi. Za dravsko banovino je pristojen Higijenski zavod v Ljubljani. Higijenski zavodi lahko po lastni uvidevnosti vsak čas izvrše terenske in laboratorijske preglede odpadnih voda, morajo pa o tem obvestiti drugostopno splošno upravno oblast.

Po dovršenem laboratorijskem pregledu pošlje higijenski zavod rezultat s svojim mišljenjem in eventualnim predlogom za asanacijo ali za preprosto uporabo pristojnemu prvostopnemu upravni oblasti, ki bo postopal po teh predlogih in o svojih ukrepih poročal higijenski zavodu. Če prvostopno upravno oblastvo smatra, da ne more usvojiti predlogov higijenskega zavoda, tedaj mora o tem obvestiti v 8 dneh bansko upravo.

Strokovni pregled v smislu tega pravilnika se vrši brezplačno za vsa podjetja, ki plačajo manj nego 10.000 Din davka na leto, če rezultat pokaže, da odpadne vode ne povzročajo motenj v smislu tega pravilnika. Podjetja, ki plačajo več nego 10.000 Din davka letno, plačajo v primeru nadzorstva dnevne za strokovni pregled higijenskega zavoda in potne stroške, in to v primeru, ako se ne ugotovijo motnje. Stroške za tak pregled plača podjetje največ dvakrat na leto. Če pa se ugotovi, da so odpadne vode povzročile motnje, tedaj morajo vsa podjetja, kakor tudi vsi lastniki posestev, s katerih se steka odpadna voda, brez oziroma na višino plačanega letnega davka plačati polno pristojbino za pregled po strokovnih organih kakor tudi polno pristojbino za izvršene terenske in laboratorijske preglede od strani higijenskega zavoda. O vprašanju, ali se z odpadno vodo povzročajo motnje, odloča pristojni higijenski zavod, v primeru spora pa ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje po zaslišanju glavnega sanitetnega sveta.

Če bi strokovni organi (sreski sanitetni referenti in mestni fiziki) in organi higijenskega zavoda o priliki pregleda spoznali industrijske tajnosti podjetja, tedaj so dolžni vse to držati kot uradno tajnost pod grožnje določb § 71 uradniškega zakona.

Nadaljnje povečanje denarnega obtoka

Poslednji izkaz Narodne banke od 8. avgusta zaznamuje nadaljnje povečanje obtoka bankovcev, čeprav se običajno v prvi četrtini meseca (po ultimu) zopet zmanjšuje. To povečanje je očitno posledica sezonske potrebe v zvezi z vnovčevanjem letine.

V prvi četrtini avgusta se je naš obtok bankovcev dvignil za nadaljnjih 55,8 na 5743. 0 milijona Din in je bil pri tej višini za 774 milijonov večji nego lani ob tem času in za 1566 milijonov večji nego ob istem času leta 1934. Ko smo imeli najnižji obtok. Obtok kovancev iz niklija in srebra se je v prvi četrtini avgusta le ne bistveno povečal na 818 milijonov Din in se drži priključno na lanski višini. Skupaj smo imeli 8. avgusta v obtoku 6561 milijonov Din bankovcev in kovancev, kar je več, nego je znašal naš denarni obtok v konjunkturalnih letih pred nastopom gospodarske krize, kajti 8. avgusta 1929, je znašal naš obtok bankovcev in kovancev 5600 milijonov, 8. avgusta 1930. pa 5535 milijonov.

Zlata podlaga se je v prvi četrtini avgusta sicer nadalje povečala za 1,9 na 1687,9 milijona Din, ponovno pa se je zmanjšala postavka deviz izven podlage, in sicer za 22,9 na 689,4 milijona Din (v prejšnjem tednu so devize izven podlage nazadovale za 33,9 milijona Din). Menična posojila so se zmanjšala za 22,4 na 1308,8 milijona Din, lombardna pa za 0,5 na 248,9 milijona Din. Temu nasproti pa opazamo nadaljnje naraščanje postavke raznih aktiv, o kateri smo že prejšnji teden obširneje poročali. Ta postavka vsebuje sedaj vsa posojila, kolikor niso čisti menična in lombardna posojila. Razna aktivna so se v prvi četrtini avgusta povečala za 41,9 na 1549,6 milijona Din, kar je očitno v zvezi z dajanjem novih posojil. Od začetka julija pa do 8. avgusta so razna aktivna narasla že za 426 milijonov Din.

Vzporedno sponovnim povečanjem obtoka bankovcev so se v prvi četrtini avgusta zmanjšale obveznosti na pokaz za 71,3 na 2106,1 milijona Din. Privatne življene naložbe so se ponovno skrtile za 53,6 na 1145,3 milijona Din, obveznosti na pokaz po raznih računih pa so nazadovale za 20 na 939 milijonov.

Vrednost zlote podlage skupaj z očiščeno premijo je znašala 8. t. m. 6169 milijonov Din, kar predstavlja 27,63% kritja obtoka bankovcev in obveznosti na pokaz. (prejšnji teden 27,54%).

Nadaljnje prodiranje tujega kapitala v našem rudarstvu in v lesni industriji

Ze večeraj smo obširno poročali o najnovejših transakcijah v našem rudarstvu, ki nam kažejo, da se inozemski kapital v rastjo meri polasta našega rudnega bogastva. Francoska družba borskih rudnikov je odkupila podružne svinečne rudnike v bližini Krupja in rudarske terene v Ajvali, nedaleč od Trepc, kjer so ležišča dobre svinečne cinkove rude. Nadalje smo poročali, da je družba »Montania«, kjer prevladuje nemški kapital, odkupila rudnike antimonov in Krupju in v Lisi pri Čaku in gradi veliko topilnico za antimon. Odkupila je tudi svinečno-cinkove rudnike v Srebrnici in v Olovu (Bosna). Omenjena družba si je osvojila nekaj monopolov v naši proizvodnji antimonov.

Zdaj poročajo iz Beograda, da je Francoska družba borskih rudnikov sklenila razširiti svoj delokrog v Jugoslaviji. Izdelan je obsežen načrt o odkupu in eksploataciji rudarskih terenov v naši državi. V poučenih krogih zatrjujejo, da bo v tem pogledu Francoska družba borskih rudnikov sodelovala z angleškim kapitalom in da bo osnovala posebno delniško družbo, ki pa bo imela sedež v Londonu. Pri tej družbi bo borsko podjetje udeleženo s polovico glavnice, angleški kapital pa z ostalo polovico.

Nadalje poročajo iz Beograda, da je bila tam ustanovljena rudarska družba pod imenom »Rudopromet«, d. d., z glavnico 1 milijon Din. Družba se bo bavila z izvozom rud in z eksploatacijo svinčevih, bakrenih in cinkovih rudnikov. Večina delnic je v rokah nemškega kapitala.

Glede na ugodnost konjunkturo v našem lesnem gospodarstvu kaže inozemski kapital tudi veliko zanimanje za naša lesna industrijska podjetja. Po informacijah »Jugoslovenskega kurirja« bo znano lesno industrijsko podjetje »Slavonija«, d. d. v Zagrebu, ki je doslej spadalo v koncentracijo hrvatske štedionice, prešlo v angleške roke. Angleški kapital bo istočasno v Beogradu ustanovil veliko delniško družbo za eksploatacijo gozdov. Tudi neka dunajska finančna skupina ima namero odkupiti nekatera obstoječa industrijska podjetja. Predvsem se zanima za podjetje lesne in tekstilne industrije. Ta skupina že pripravlja ustanovitev delniške družbe za eksploatacijo in izvoz lesa.

Davek na poslovni promet
Te dni je izšla knjiga z gornjim naslovom, ki jo je priredil g. Stefan Sušec, načelnik finančnega oddelka banske uprave v pok. S to knjigo smo dobili zbirko vseh veljavnih zakonov, uredb (z davčnimi tarifami) in ministrskih razpisov o poslovnem davku, ki so bili raztreseni v raznih letniških prejšnjega »Uradnega lista« oziroma sedanjega »Službenega lista« v »Finanjskih zbornikih« in drugod.
Z raznimi zakoni in številnimi uredbami z zakonsko močjo je država zajela ne samo ves gospodarski blagovni promet, temveč tudi vso blagovno produkcijo v najbolj komplicirani davčni obliki. Prvotni prometni davek je s časom postal tako rekoč produkcijski davek. Zaradi tega so tudi predpisi o prometenem davku postali tako obsežni in tako komplicirani, da jih danes le malokdo obvlada. Tudi nismo imeli slovenske knjige, v kateri bi bili združeni in pregledno urejeni zakon in pravilnik o davku na poslovni promet iz l. 1922, ter novejši zakoni in uredb o skupnem prometnem davku iz l. 1930, oziroma 1931, in vse številne izpremembe predpisov o tem davku. Ta vrzel je sedaj odpravljena.
Odvč bi bilo nadrobno naštevati vsebino te knjige. Poudarjamo le, da nadkrijuje po svoji preglednosti, urejenosti in kritičnosti vse doslej izdane srbohrvatske izdaje te vrste in se odlikuje zlasti v tem, da ima normativne razpise ministrstva za finance uvrščene neposredno za besedilom vsakega člena in paragrafa, h katerim po svoji vsebini spadajo. Davčni tarifi so dodane podrobne pripombe, iz katerih je razvidno, če in v kakšni višini so posamezni predmeti obdavčeni z državno trošarino, s skupnimi in posebnimi banovinskimi trošarinami in s tako zvane kontrolne takse. Iz tega razloga sta knjigi dodana kot dodatek uredba o skupnih banovinskih trošarinah in pravilnik o njih.
Posebno važnost in veljavo pa dajeja knjigi na drobno splošno in blagovno kazalo. S pomočjo teh abecednih kazal je knjiga uporabna za vsakega nestrokovnega poslovnega človeka. V splošnem kazalu se najdejo posamezne določbe zakonov, uredb, ministrskih razpisov kakor tudi konkretna pojasnila, ki obravnavajo podrota davčna vprašanja. Blagovno kazalo pa vsebuje ne samo v davčni tarifi našteje predmete, temveč tudi vse drugo gospodarsko blago ter označuje pri njem davčno tarifno številko, po kateri se določeno blago obdavčuje s prometnim davkom.
V knjigi so upoštevane vse izpremembe, dopolnitve s vsemi predpisi, ki so izšli do konca julija 1937.

V platno vezana knjiga, prirejena na isti način kakor Sušec »Taksec« in »Neposredni davki«, obsega XXVI + 518 strani in stane 240 Din, s poštnino pa 5 Din več.

Ta znesek lahko zanesljivo naročniki plačajo tudi v zmernih, največ 5 mesečnih zaporednih obrokih. Naročila sprejema prireditelj Sušec Stefan, Ljubljana, Beethova 15. Knjiga se dobiva tudi v večjih knjigarnah.

Pol stoletja že deluje CMD, darujmo še za pol stoletja!

Umetna volna in kazein

Is Newyorka poročajo, da se ameriška, tekstilna industrija živo zanima za produkcijo umetne volne iz mleka. Interesirana podjetja se poslaa v Milan svojoega odposlanca, ki se je pogajal s izumiteljem prof. Feretijem in družbo Sna Viscosa, kot so lastnico patenta za proizvajanje umetne volne (Sanitala). Načrti ameriških interesov pa ne gredo samo za tem, da se prične proizvajati umetna volna v Zedinjenih državah, temveč imajo predvsem v mislih gradnjo produkcijskih naprav v Argentinini, ki je danes glede produkcije kazeina iz mleka na prvem mestu.

Kazein je bil dolgo časa industrijski izdelek, ki se je pridobival kot postranski produkt. V večini držav predelejuje posneto mleko v sir in la tam, kjer to ni mogoče, se se morali odločiti za proizvajanje kazeina. Tako so bili v Argentiniji primorani predelavati posneto mleko v kazein in znana danes argentinska produkcija okrog 20.000 ton letno. V Franciji je produkcija kazeina nastala prav slučajno. Neka mlekarska zadruga v kraju Charente je prišla na misel, da izdeluje kazein, in sprito sposobnosti vodstva te zadruge si je kmalu osvojila tržišče. Po kakovosti ima Francija danes nekaj monopolov za kazein. Francija in Argentina sta ostali najvažnejši dobavitelji kazeina, šele na tretjem mestu so Zedinjene države, ki pa morajo navzlic temu še kupovati kazein na svetovnem trgu. Značilno je, da doslej niso proizvajale kazeina tipične države mlekarstva produkcije, kakor Nizozemska in Danska. Nizozemska se je šele nedavno oprijela te produkcije z gradnjo velike tovarne za kazein. Svetovna cena za kazein se je v zadnjih letih naglo dvignila. Veliko povpraševanje pa nima svojega izvora samo v produkcijski umetni volne, ki se je prišla naglo razvijati, temveč je cena narasla predvsem zaradi rastočega oboroževanja, kajti iz kazeina izdelani klej je najbolj trpežno lepilo za letalsko industrijo. Italija je sama pričela v veliki meri izdelovati kazein za potrebe produkcije lanitala, vendar je danes primorana kazein uvažati. Visoko narasla cena pa je v zadnjem času pravec podražila produkcijo. Cena kazeinu je leta 1932 padla na 20 funtov za tono, leta 1935. se je dvignila na 39 funtov, že lani v jeseni pa je dosegla 49 funtov in se nadalje naglo dviga.

Gospodarske vesti

— Nemški klinirski čeki se morajo prodati v 15 dneh. Narodna banka je s cirkularjem obvestila vse banke, ki so pooblašene za poslovanje z devizami, da se morajo početi od 12. t. m. klinirski čeki na nemška marke realizirati s prodajo na domačih borzah v roku 15 dni od dne izdaje. Prodajni rok za te čeke je bil najprej določen na 30 dni, pozneje (5. marca) je bil podaljšan na 60 dni, sedaj pa je znižan na 15 dni.

— Nove podružnice Narodne banke. Ze lani je Narodna banka sklenila, da ustanovi podružnico v Užicu, verjetno pa je, da bo ustanovila še letos nadaljnje podružnice. Predvsem zahtevajo ustanovitve podružnice gospodarski krogi v Leskovcu, V Narodni banki pripravljajo načrt o sistematičnem razširjenju omrežja podružnic, o čemer bo razpravljajl upravni odbor na seji, ki bo ob koncu avgusta.

Borze

12. avgusta

Na ljubljanski borzi so se danes v privatnem kliringu trgovali avstrijski šilingi

Mahrovo hišo je izdražila mestna občina za 3,600,000 din

Dražba je večeraj trajala celo uro

Ljubljana, 12. avgusta.

Stara ljubljanska palača, ki stoji na Kerkovem trgu in jo meščani poznajo pod imenom Mahrova hiša, je bila danes dopoldne središče zanimanja na ljubljanskem sreskem sodišču v sobi šte. 16, kjer ji je, kakor so stari Ljubljančani pravili, bil boben. Poleg vrednosti, ki jo ima kot obsežna zgradba v središču mesta, pa ima hiša, ki že dolgo ne pripada več staremu lastniku Mahru, a ji je kljub temu ostalo še to ime, tudi svojo zgodovinsko zanimivost. Predstavlja kos ljubljanske zgodovine še iz predpotresne dobe in s svojimi orjaskimi temelji je prenesla, dasi obenem z drugim ljubljanskim zgradbami vred močno prizadeta, tudi leto strahote, ko so se po Ljubljani rušili marsikateri temelji.

Zanimiva zgodovina

Ze l. 1856. je bila ta hiša, ki danes meji v Kopitarjevo ulico, Ulico 20. septembra in z dveh strani na Kerkov trg, vpisana v ljubljansko zemljiško knjigo za Ljubljano-mesto pod vložno številko 185. Kot lastnik je bil vpisan Ferdinand Mahr. Največji sloves pa je hiša pridobila z ustanovitvijo daleč na okrog znane Mahrove trgovske šole pod Ferdinandovim naslednikom sinom Arturjem šele v dobi po potresu. Lastnik hiše je postal Artur l. 1900. Na šolskih klopeh v prostorih njegove šole pa so poleg trgovskih sinov iz Stajarske in Kranjske zbirali trgovsko učnost marsikateri sinovi bogatih italijanskih, pa tudi hrvatskih in celo srbskih podjetnikov iz stare kraljevine Srbije. Zo znanih septembrskih dogodkih leta 1908. pa je dotlej ugledna šola nekoliko izgubila na svojem slovesu in je le bolj nekam vegetirala. Ko pa je spomladi tega leta začelo veliko slovensko gibanje, so se ljubljanski Nemci nekoliko ustrašili svojih pozicij in pričeli prodajati svoje hiše Slovincem. Med temi je bil tudi stari Artur Mahr, ki je prodal svojo trdnjavo takorekoč za sramotno nizko ceno. V zemljiško knjigo je bil pa že po zaključku svetovnega kljanja l. 1919. vpisan kot lastnik industrijalce France Vokač, ki je postal lastnik na podlagi kupne pogodbe. Odtlej so se vrstile v kratkih razdobjih vknjižbe zastavnih pravic na stari hiši in končno je l. 1928. prešla v roke novega lastnika, ki pa tudi ni imel več sreče.

Ze dokaj dolgo se je za to hišo zanimala ljubljanska mestna občina. Pogodba za nakup je bila že skoraj sklenjena, a do sklepa le ni prišlo. Naposled pa je bil nad hišo uveden dražbeni postopek na predlog trgovca in posestnika Aleša Pavlina iz Podbrezja-Podnarta, ki je imel v zemljiški knjigi vknjiženo zastavno pravico za 420.000 din. Cenitna vrednost je znašala 3.811.441 din, kot najnižji ponudek pa je bila določena vsota 1.905.706 din, e varščina je znašala 381.141 din.

po 849, medtem ko je bilo za angleške funte povpraševanje po 238. V zagrebškem privatnem kliringu je bil promet v avstrijskih šilingih po 840 (v Beogradu po 84170) v angleških funtih po 238 in v srbskih bonih po 30. Nemški klinirski čeki so se danes snatno dvignili, in sicer saradil izredne Narodne banke, da morajo izvesti prodajo klinirskih čeki v 15 dneh od dne izdativne (dolej v 60 dneh). V Ljubljani se je tečaj dvignil na 13,27 (vtečaj 12,95). V Beogradu na 13,1066 in v Zagrebu na 13,12, odnosno za konec septembra na 13.

Na zagrebškem efektinem tržišču se je pri nespremenjeni tendenci trgovanja. Volna škoda po 406. Promet je bil še v 6% dalm. agrarnih obveznicah 75,50 (v Beogradu po 74,75) in v delnicah PAB po 198 (v Beogradu po 199).

Devize

Ljubljana. Amsterdam 2393,65 — 2406,25, Berlin 1745,03 — 1758,90, Bruselj 730,95 — 735,41, Curih 996,45 — 1003,52, London 215,93 — 217,68, New York 4308,51 — 4344,82, Pariz 162,64 — 164,08, Praga 151,28 — 152,58, Tret 227,70 — 230,78.
Curih. Beograd 10, Pariz 16,3350, London 21,7050, New York 435,50, Bruselj 73,29, Milan 22,9250, Amsterdam 240,1250, Berlin 175,15, Dunaj 80,80, Stockholm 111,90, Oslo 109,05, Kopenhavn 96,8750, Praga 15,1850, Varšava 82,60, Budimpešta 86,25, Atene 3,95, Bukarešta 3,25.

Effekti

Zagreb. Državne vrednote: Volna škoda 406 — 406,50, 6% begluške (drobni komadi) 72 do 73, 6% dalm. agrarne 74,25 — 75,50, 7% invest. 89 den., 7% stabiliz. 88 — 87,50, 7% Blair 84 — 85, 8% Blair 94 bl.: delnice: PAB 196 — 198, Trboveljska 250 den., Gutmann 43,50 den., Seferana Osijek 190 — 197,50, Osječka ljevaonica 500 bl.

Beograd. Volna škoda 406 — 406,75, 4% agrarne 52,50 — 53, 6% begluške 77 bl., 6% dalm. agrarne — (74,75), 7% Blair 84 den., 8% Blair 94 den., Narodna banka 6525 den., PAB 199 — 202 (199).

Blagovna tržišča

ZITO

+ Chicago, 12. avgusta. Začetni tečaj: pšenica: za sept. 113,50, za dec. 114,50, za maj 116,75 korusa: za sept. 90,50, za dec. 66,25.

+ Winnipek, 12. avgusta. Začetni tečaj: pšenica: za okt. 130, za dec. 128, za maj 129.

+ Novosadska blagovna borza (12. t. m.) Tendence neizpremenjena. Pšenice (78/79 kg): baška 165 — 167,50; banatska 162 do 168; baška lada Tisa 168 — 170; lada Begej 167 — 169; sremeska slavonska 77/78 kg 164 — 165. Oves: baški, sremeski, slavonski 114 — 116. Rž: baška 165 — 167,50. Koruza: baška in nemška 92 — 93; banatska89 — 90. Moka: baška in banatska »Og« in »Ogg« 260-270, »2« 240-250, »5« 220—250, »6« 190 — 200, »7« 160 — 170, »8« 120 — 125. Otrobi: baški, sremeski, in banatski, v jutastih vrečah 88 — 92; baška lada 92 do 93. Ploč: baški beli brez vreče 225 — 235; sremeski 225 — 230.

+ Budimpeštanska terminska borza (12. t. m.). Tendence slaba. Koruza: za avg. 11,60, za sep. 11,76 — 11,80, za maj 11,68 — 11,70.

Velesile čuvajo svoje interese



Med Francozi in Japonci je po znanih incidentih v Tientsinu, kjer so hoteli japonski vojaki vdreti v francosko koncesijo, prišlo do »priateljskega sporazuma«. Koliko dajo Francozi na ta sporazum, je razvidno iz tega, da so poslali svoje anamitske straže celo na glavno tientsinsko postajo

Morski orjak — zabavišče

Usoda nekdanjega največjega parnika na svetu

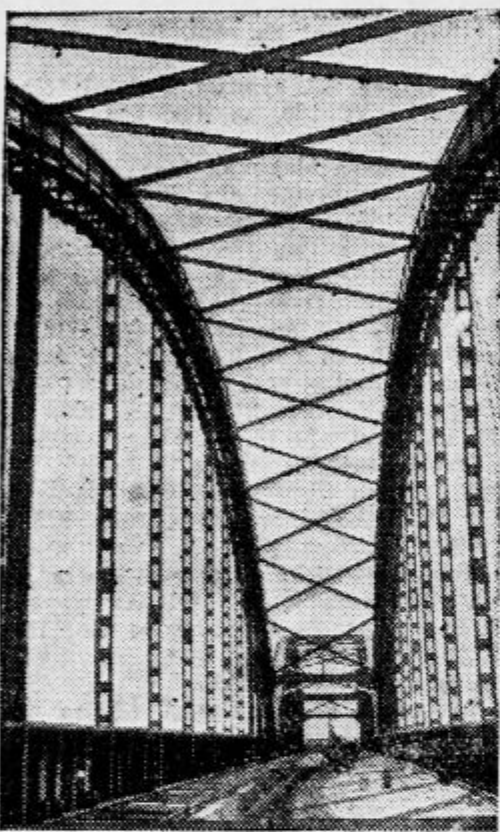
Skupina ameriških finančnikov je najela za dve leti veleparnik »Leviathan«, da ga spremeni v plavalno palačo zabave. »Leviathan« se je imenoval nekoč »Vaterland« in je bil eden izmed tistih parnikov, ki jih je morala Nemčija po mirovni pogodbi izročiti Ameriki. Ko je ta parnik

l. 1914. splaval na morje, ga je svetovni tisk označil za največjo in najlepšo ladjo na svetu. Dolgo časa je veljal za čudež ladijske tehnike, potem pa so ga polagoma odrinili drugi moderni prekomorniki, »Bremen«, »Europa«, »Normandie« in »Queen Mary«, s prvega mesta. Tri leta leži že zasidran ob pomolu v Hobokenu, ladja, ki so jo nekoč vsi občudovali, ne opravlja več svojega dela. Sedaj pa naj začne novo življenje — seveda na način, ki je za nekdanjega vladarja morij precej dvomljiv. »Leviathan« naj postane namreč središče newyorškega nočnega življenja. 500.000 dolarjev najemnine je ponudila zanj omenjena ameriška denarna skupina in to ponudbo so se preradi sprejeli. Treba ga bo iz vleči iz blata, v katerem je običaj, in ga preurediti. Potem ga bodo zasidrali v zalivu Flushingu in postane cilj vseh ponočnih vademesta ob Hudsonu. Obenem bo tudi posebna atrakcija newyorške svetovne razstave, ki se bo razprostirala vzdolž obale Flushinga.

Kakor pišejo newyorški listi, dobi »Leviathan« opremo modernega hotela, ki bo imel prostora za 1000 oseb. V njem bodo uredili tudi veliko kino in gledališki oder. Najvažnejši pa bodo različni nočni lokali. Med tem ko bo eden teh lokalov namenjen ekskluzivnemu nočnemu klubu, v katerem bodo nastopale slovite zvezde in zvezdniki, bo drugi lokal obsegal velik ljudski kabaret, tretji lokal pa bo nekakšna točilnica za vse ljudi v slogu bavorskih točilnic piva. V bližini ladje bodo uredili velike parke za avtomobiliste. Ladjo bodo pobarvali z belo barvo, ponoči pa jo bodo razsvetljevali z žarometi. Z delom pričnejo že v letošnjem oktobru. Predelava nekdanjega prekomornika v zabavišče veljala pol-drog milijon dolarjev.

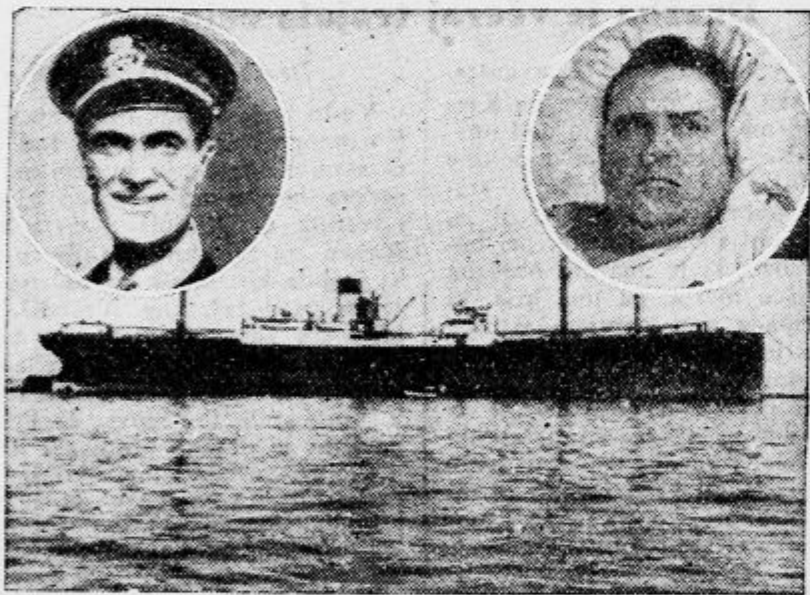
Kupujte domače blago!

Najdaljši evropski most



Je 3550 m dolg most, ki veže danska otoka Seeland in Falster in ki ga bodo slovesno izročili prometu 26. prihodnjega meseca na rojstni dan kralja Kristijana.

Italijanski parnik „Mongio“



so pred nekoliko dnevi, kakor znano nedaleč od Gibraltarja bombardirala tri neznana letala. Španski nacionalisti, Italijani in Nemci trdijo, da so bila ta letala republikanska, republikanci trdijo, da so bila nacionalistična. Bila so brzokone res nacionalistična, kajti Italijani so kaj kmalu prenehali poročati o tej stvari, čeprav je bil pri napadu od bombe ubit ladijski poveljnik, kapitan Solari (v krogu levo). Ob tej priliki je bil lažje ranjen tudi holandski nevtralni opazovalec Bruin (v krogu desno)

Od žlice do letalskega motorja

1001 izdelek iz aluminija lahke kovine — podlaga modernega prometa

Odkar obratuje pri Dmiju v Dalmaciji naša prva tovarna aluminija in je tudi naša država postala producent te zlahtne kovine, bo gotovo marsikoga zanimalo, kako težka je bila pot do tega, danes tolikanj cenjenega in rabljenega tvoriva. Aluminija ni malo na svetu. V obliki oksida tvori skoraj 8 odstotkov zemeljske skorje. Samo silicija, ki je glavna sestavina stekla pa kislina je še več v zemeljski lupini. Po tem takem se kar čudno sliši, da je preteklo komaj dobrih 50 let, odkar ga umemo proizvajati v poljubno velikih množinah. Vzrok, zakaj ga je poprej nismo poznali kakor n. pr. železo, ki ga je manj v zemeljski skorji, je bil ta, da je aluminij v zemlji tako skrit, da ga nikjer ni videti. Kdo neki bi pričakoval aluminij v navadnih ilovici in glini. In prav glina je tista ruda, ki nam daje dragoceno srebrnastobeloko kovino. Da tiči v glini neka kovina, so znanstveniki dognali že pred dobrimi dvesto leti, ali takrat se nikomur niti sanjalo ni, kako bi to kovino iz glin izluščili in prav tako nihče ni slutil, da bi bila ta kovina sploh za kako rabo.

Se celih sto let je minilo, preden se je kemiku Wohlerju posrečilo po silno zapletenih kemičnih postopkih izluščiti prvi aluminij, ki pa kovini na videz niti malo ni bil podoben. Šeeneč črnkastega prahu je bil edini plod Wohlerjevega prizadevanja. Ampak posej so dobili kemiki pogum in lasti Francoz Deville, ki mu je cesar Na-

poleon III. naklonil bogata sredstva za raziskovanja, je imel tako srečno roko, da se mu je posrečilo s pomočjo elektrolize pridobiti malce večjo količino aluminija. Prvi kilogram nove kovine je bil postavljen na ogled na pariški svetovni razstavi 1858. Na sedanji pariški razstavi je ni stvar, ki bi jo obiskovalci tolikanj občudovali kakor takrat tisto srebrno podobno kovinsko gručo, ki pa je bila vendar neprimerno lažja, pa tudi neprimerno dražja od srebra. Prvi kilogram aluminija je veljal ca 30.000 Din današnje veljave. Aluminij je bil takrat po dragocenosti kralj med kovinami, čeprav ne za dolgo časa. Že naslednje leto so kemiki »naradili« 700 kg aluminija in proizvodnja je počasi narasčala v tone, do čim je cena iz tisočakov usihala v stotake. Pravo rojstvo leto aluminija je bilo prav za prav šele 1887, torej natanko pred 50 leti, ko se je kemiku Kilianju posrečilo preprosto in izdaten način pridobivanja aluminija iz bauksita, ki je v glavnem do danes obveljal. Poslej so se začele graditi zlasti v državah, ki razpolagajo z velikimi vodnimi silami, velike točilnice aluminija in iz nekoč dragocene kovine je postal aluminij tvorilo za vsakdanjo rabo. Lani je znašala svetovna proizvodnja aluminija 358.000 ton in povprečna cena za kilogram 15 Din.

Kako aluminij nastane? Ne na posebno preprost način. Naj zadostuje, ako pove-mo, da je za to, čistega aluminija potreb-

Rekordni ugankar

Franka Davis iz Springfielda v Ohiju so proglasili za svetovnega prvaka za reševanje ugank.

Davis se že dvajset let udeležuje vseh ugankarskih natečajev, ki jih prireja časopis, reklamne tvrditve itd., samo da zve za te natečaje. Rešil je že na tisoče ugank, a njegov trud ni bil zaman. Njegovo ime se »blešči« vedno znova v seznamih dobitnikov in do danes je prejel že več nego tisoč nagrad. Samo lansko leto so ga nagradili stokrat. Te nagrade predstavljajo vrednost kakšnih 40.000 dolarjev, kajti med njimi niso samo avtomobili — dva manjša voza je dobil n. pr. v enem tednu, — temveč tudi klavir, večja in manjša počitniška hiša i. t. d. Dobitki v denarju mu delajo seveda največje veselje, nasprotno pa je imel z drugimi dobitki pogostoma velike skrbi: n. pr. z vstopnicami za gledališča v oddaljenih krajih, z majhnim živim algatorjem, s poljubom, ki bi mu ga dala neka filmska diva iz Hollywooda, ki je pa bila zanj predalet i. t. d. V takšnih primerih se je moral pač zadovoljiti z zavestjo, da je teo rešitno lastnik teh dobitkov, vendar so seveda tudi ti dobitki utrdili njegovo slavo najboljšega reševalca ugank na svetu.

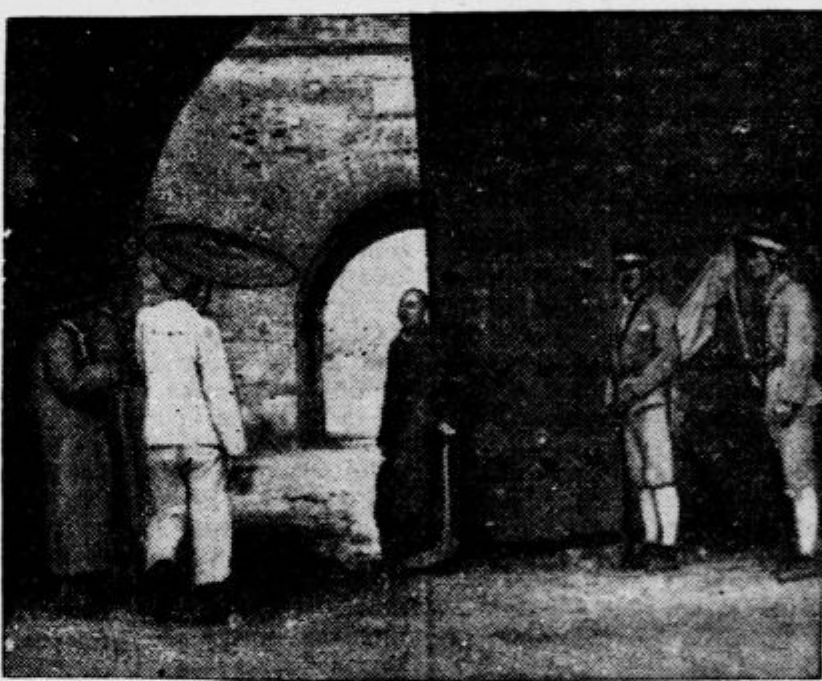
Zopet železniška nesreča pri Villeneuveu

V Villeneuveu pri Parizu so imeli pred kratkim hudo železniško nesrečo, ki je uničila okrog 30 človeških življenj. Tam se je zgodila sedaj zopet težka nesreča. Neki brzovlak je zavozil z brzino 40 km v potniški vlak, ki je stal na postaji. Zadnji voz potniškega vlaka je popolnoma razbilo. Trije potniki so bili težko, 20 pa lažje ranjeni.

Kolera v Hongkongu

V Hongkongu je nastala epidemija kolere. Iz Sanghaja je odletelo tja letalo s cepivom. Doselej je bolezen zahtevala že okrog sto človeških življenj.

Glavna vrata kitajskega mesta Vanpinga



ki ga v sedanjih spopadih med Japonci in Kitajci pogostoma imenujejo

Pešci nekoč in danes

Staroveški vojaki so v enem dnevu prehodili 80 do 100 km

V vseh deželah se trudijo, da bi mladi naučili korakanja, da bi jo izvežbali za daljše pohode. Toda v tem času premikajočih se stopnišč, omnibusov, avtov, letal in železnice pogostoma ne zaleže več mnogo, če skušajo z majhno zamudo nadoknaditi to, kar smo zamudili v rani mladosti. V Švici so imeli primer, da si je neki vojak zlomil nogo, ker se je preveč utrudil s korakanjem. Morda je čutil, da je napor prevelik, a je menil, da bo zdržal. Ne-nadno se je zgrudil z zlomljeno nogo na tla.

To so sicer izjemni pojavi, vendar pa je opaziti posebno v južnih deželah neko telesno nerazpoloženje pri korakanju in hitro utrujenost, proti kateri vežbanje ne pomaga več dosti. Neki francoski vojaški zdravnik ugotavlja, da Francozi povprečno ne zmorejo več nego 50 km pohoda na dan. Pri tem je upošteval pohode, ki so trajali mnogo dni in dobro izvežbane vojake.

Za primerjavo navajajo italijanski zdravniki starorimske vojake, ki so bili močnejši posebnega kova. Ohranilo se nam je polno podatkov o velikanskih pohodih, ki so jih delale njih legije. 80 km peščenja na dan ni bilo za te korenjake nič posebnega, prav pogostoma so morali opraviti takšne pohode, n. pr. če je bilo treba nujno ojačiti čete v Germaniji. Pri tem so bile te-

danje poti čez Alpe kaj neprijetne.

Tudi tistih 10.000 Grkov, ki jih je Ksenofont, kakor opisuje v svoji »Anabazi«, po bitki pri Kunaksi vodil proti Črnemu morju, je prepotovalo najmanj 80 do 100 km na dan. In to je trajalo silno dolgo.

Seveda je danes težko ugotoviti, katera dejstva, kakšna vrsta prehrane, kakšni zdravstveni ukrepi in kakšno vežbanje je stare vojske napravljal za boljše pešce nego smo današnji povprečni Evropejci. Ali so korakali bosi, s prnjami, v usnju, brez usnja — to in še mnogo drugega so vprašanja, ki bi se za točen odgovor nanje zanimal vsak današnji stratež.

Umetalni ogenj razdejal mestece

V malem perujskem mestecu Sandiji so med neko slavnostjo eksplodirale pripravljene rakete. Eksplozija je bila tako huda, da je razdejala del mesta. Mnogo oseb je bilo ranjenih in več sto jih je ostalo brez strehe.

V 12 urah preko Atlantika

Angleško vodno letalo Cambria je iz Nove Fundlandije prispelo do Foynesa na Irskem v 12 urah in 2 minutah. Tako kratkega poleta čez ocean ni izvršil še nihče.

nijeje zlitine, da bi se požlahtnila njega svojstva. Prve dobre aluminijeve zlitine so se posrečile šele pred petimi 30 leti. S prav odmerjeni dodatki bakra, magnezije, cinka itd. se je posrečilo sestaviti aluminijeve zlitine, ki so dosti trše od čistega aluminija in primerne za vsakovrstne konstrukcijske dele, za katere se je moralo poprej jemati jeklo in druge odpornejše kovine. S tem je nastopila doba duraluminija in drugih aluminijevih zlitin in območje uporabe aluminija se je neizmerno razširilo. Sam čisti aluminij se danes prav malo uporablja. Za vsakršno potrebo imamo na razpolago primerno zlitino, ki po svojih svojstvih kar najbolje ustreza svojemu namenu.

Brez aluminijevih zlitin, ki jih poznamo že nad sto, ne bi imeli danes niti modernih kovinskih avionov, niti zrakoplovov, niti ekspresnih motornih voz, ki z bliskovito brzino merijo železniške proge, po katerih so se včasih počasi vlačili težki parni vlaki. Labki letalci in avtomobilski motorji, s katerimi se dosežajo rekordne brzine na kopnem, na vodi in v zraku, so v bistvenih sestavnih delih grajeni iz aluminijevih zlitin. Celotna težka bojnih ladjah se skušajo posamezni deli graditi iz aluminija, da bi se mrtva teža ladjah čim bolj zmanjšala in bi se izkoristila prihranjena nosilnost za čim težje topove.

Na vseh koncih in krajih se aluminij in njega zlitine vrtajo v naše zgradbe in konstrukcije. Velikanski je razvoj aluminija od aluminijaste žlice do modernega letalskega motorja in vendar je po mnenju strokovnjakov naš čas šele detinska doba te lahke kovine, ki ima še sijajno bodočnost pred seboj.

Neslavni konec dveh kraljic



Poročali smo o pobegu dveh levjov iz nekega cirkusa v francoskem mestecu Enghien. Zver sta se zatekli v bližnji gozd. Ker sta se zasledovalcem postavili v bran, ju je bilo treba ustreliti. Tu vidimo eno izmed obeh živali po tem žalostnem koncu hrepenja po svobodi

S strupom za muhe se je otrovala

Na nenavaden način je umrla 20-mesečna hčerka neke Mihalescove iz Bukarešte. Otrok je na kuhinjski mizi zagledal nekoliko kročnikov, ki so bili pokriti z muholovnim papirjem. Ker je bil na vrhu tega papirja sladkor, je deklica pomakala svoj kruh v tekočino in je dobila takoj hude krče. V bolnišnici je še lahko povedala, kaj je jedla s kruhom in je umrla.

Točno plačuj »Jutru« naročnino Varuj svojcem zavarovalnico

Najnovejši avtomat

Najnovejši avtomat ne ponuja ljudem slaščic, čokolade, cigaret, britvic in podobnih reči za vsakdanjo potrebo, temveč — zakon. Njegov ustroj je zelo preprost. Vržeš določeno število kovancev skozi razpor, pritisneš na gumb in že se prikažejo za vrtljivim okencem fotografije — žensk, ki bi se rade poročile. Med njimi si poiščeš svoj ideal. Potem pa moraš seveda žrtvovati še dolarček, da zveš za naslov dotične dame. Za ta dolar, ki ga vržeš v poseben prostor, dobiš seznam z vsemi potrebnimi podatki o tej dami. Ta novi način ženitvenega posredovanja se je Američanom zelo prijel. Na žalost pa ponujajo ti avtomati za sedaj samo dame v zakon, ne pa tudi moških. Ko se poroči, mora dekle, katere slika je v avtomatu učinkovala, plačati majhen znesek podjetju, ki avtomate upravlja.

Dve glavi iz kitajsko-japonskega spora



Kavagoe, japonski poslanik v Nankingu



bivši kitajski zunanji minister, general Canggou

A NEKDOTA

Odposlantstvo iz častitljivih, preizkušenih, delno ranjenih občanov je stopilo v neki južnoameriški republiki pred nekega generala:

»Gospod,« je dejal vodja, »čast nam je sporočiti vam, da vas je parlament, kolikor ga je po zadnjih nemirih še ostalo, izvolil za predsednika. Domi vam za to ne moremo plačati. Upamo, da boste to razumeli. Ponujamo vam enkratno odpravnino v znesku 70.000 pezet, stroške za pogreb plačamo posebej.«

VSAK DAN ENA



Kaj se mimoidočemu lahko vse zgodi. (Simpsonova slika)

Kulturni pregled

Kulturno poročevalstvo

(Prispevek k razstavi slovenskega novinarstva)

V Vodnikovih Novicah imamo v zametku vse bistvene dele sodobnega lista: politično poročevalstvo, reportažo o dogodkih, gospodarske in kulturne vesti. Njegov epizodski del, ki je bil prvotno namenjen za poročanje o slovenskem jeziku, pa za stopa v tem miniaturnem listu kulturni feljton, v katerem je videl že prvi slovenski žurnalista pred 140 leti neizogiben in organičen del slehernih kulturno odgovornih novinarjev.

Nedvomno bi bilo poučno in zanimivo slediti razvoju kulturnega poročevalstva in časniške feljtonistike od prvih začetkov do najnovejšega časa ter ga primerjati s sodobnim stanjem teh rubrik v tisku drugih narodov. Kulturno poročevalstvo in feljton sta prav za prav dva samostojna tipa, vendar se včasih strelata v isto rubriko, vedno pa pričata o kulturni višini lista in razdružata kritičnemu čitatelju, koliko se izdajatelj zaveda naloge lista, da svojo čitateljsko občino ne le informira in zabava, marveč tudi usmerja in vodi, vzgaja in dviga.

Kajti kulturno poročevalstvo ne more, kakor na pr. reportažo o dogodkih, nasloviti radovednosti onih, ki se jim boče sanjati; prav tako kulturni pojavi ne segajo, kakor na pr. gospodarski, posamezniku naravnost v žep in ne pretresajo njegovih čisto življenjskih interesov. S kulturnimi zadevami, ki nujno zahtevajo višji, objektivnejši in širši merilni okvir politično poročevalstvo in polemika, ni mogoče želi vsakdanjih političnih uspehov. Zato se pa zbirajo okrog kulturne rubrike gmotno nezaželjena elita čitateljev, ki jih zanima življenje idej, stvaritve pesnikov in umetnikov, duhovno gibanje naroda in človeštva. Iz te rubrike izvedo, kakšne knjige izhajajo, o čem razpravljajo domači in tuji obzoriki, kakšne uspehe dosegajo domača gledališča, kaj nudijo koncertne dvorane, kakšne nove ideje gibljejo svet.

Dandanes, ko se je del tiska komercializiral in izločil iz svojih stolpcov resno štivo, slepeč bralce s kričnimi naslovi in neukovitim slikami, opažamo, da taki listi malo skrbijo za kulturno poročevalstvo. In vendar bi moral naročnik vprašati svoj list: Mar niso tudi kulturni pojavi javni in ali niso novice iz kulturnega sveta vredne vsaj tolikšne pozornosti kakor kriminalni dogodki in družabni skandali? Prezirati najprejmenitejšo stran narodovega življenja, hote in smotno zanemarjati kulturno poročevalstvo, pomeni, ovirati in celo sabotirati kulturni napredek svojega naroda.

Zgodovina slovenskega novinarstva skoraj na pozna listov te izrojene vrste, ki vznika zlasti na socialnem in moralnem gnojšču velenosti. Od prvih Vodnikovih začetkov do današnjih modernih urejevalnih dnevnikov, skozi vse viharje političnih bojev in preko vseh sprememb na krmilu narodove usode je nosil slovenski tisk bolj ali manj gorečo, vendar pa neuglasno planenico svojega kulturnega poslanstva. Zato lahko za sledujočo od prvih začetkov do dandanes obstoj in razvoj kulturnega poročevalstva. To ustreza tudi samemu življenjskemu interesu malega naroda, ki mu kultura ni samo sublimacija njegove življenjske moči, kakor je velikim narodom, marveč nadomestilo za manjšo fizično odpornost, torej bistven del njegove vitalnosti in sredstvo njegove obrambe pred močnejšimi.

Kakor v miniaturnih Vodnikovih Novicah, opažamo tudi v poznejšem našem tisku, da se kulturno poročevalstvo v ožjem smislu (vesti, novice o kulturnih pojavih in dogodkih) ločuje od načelnih, člankarskih ali feljtonističnih prispevkov literarnega, znanstvenega in podobnega značaja. V prvem naslednjem Vodnikovega lista, v Bleiweisovih Novicah, imamo še združene vse tipe naših listov: narodno-političnega, strokovno gospodarskega, reportažnega, poleg revalnega (loposlovje). Bolj ko napreduje slovensko politično in kulturno življenje, večja je diferenciacija. V prvem slovenskem dnevniku (Slovenski Narod) se začenja vedno bolj razvijati feljton, ki ne prinaša samo leposlovja, marveč tudi članke kulturne vsebine (poročila o knjigah, biografije pisateljev, članke o važnih premierah v gledališčih itd.). Tudi v drugih dnevnikih se pod črto večkrat ob-

navljajo kulturne zadeve in problemi. Tako se razvija feljtonistika, ki je imela drugod mnogo bolj tipične avtorje kakor pri nas. Časniški feljton tvori posebno literarno zvrst, ki jo vedno omenjajo tudi pregledni literatur (izvzemši slovenske). V zgodovini češke literature zavzema feljton čisto mesto (spominimo se samo Jana Nerud ali izmed novjših F. X. Šalde, K. Čapka i. dr.). Se pomembnejši je bil feljton v svoji domovini — v pariških dnevnikih, kjer sta mu ostala najzvestejša samo »Le Temps« in »Journal des Débats«. V ruski literaturi je imel časniški feljton vedno veliko vlogo in v zadnjih desetletjih pred prelomno revolucijo tudi zanesljivo višino. Sovjetski listi, ki za razliko od zapadnega, zlasti ameriškega bulvarnega tiska, omejujejo reportažo v prid načelnim člankom in feljtonom, kažejo lep razvoj kulturnega poročevalstva sploh. — Slovenci smo imeli predvsem dva izrazita feljtonista: Janka Kernika in Ivana Tavčarja. Zal da zbrani spisi nobenega izmed teh feljtonistov ne obsegajo njunega žurnalističnega dela.

Po osvoboditvi opažamo v slovenski žurnalistiki čedalje izrazitejši razvoj v tisto smer, ki si jo je v svojih člankih o novinarstvu v »Slov. Narodu« L. 1905 posebno želel Miroslav Malovrh: namreč v smer specializacije. Zdrava in napredku listov koristna delitev dela se prenaša tudi na kulturno poročevalstvo. Kulturne rubrike v naših vodilnih dnevnikih se vedno bolj izpopolnjujejo, pri čemer je opaziti vpor vpliv čeških listov. Nedvomno imajo kulturne rubrike v »Lidovih Novicah« in v »Prager Presse« pozitivne odmeve v slovenskih dnevnikih, medtem ko opažamo pri zagrebških listih vpliv dunajskega tiska in pri beograjskih včasih kar nadležno imitacijo pariškega bulvarnega tiska.

V primeri s predvojnimi razmerami se je naše kulturno poročevalstvo znatno razširilo in moderniziralo. Romani in novele so dobili v listu posebno mesto in se večidel prilagajajo povprečnim čitateljem. Namesto prejšnjega feljtona o kulturnih zadevah, ki se je stilno gibal v bližini francoskega zorca kramljanja (causerie), se vedno bolj pojavljajo referati o knjigah in o drugih kulturnih pojavih; literarna, umetnostna in znanstvena reportaža išče poleg časniških kritik in poročil svoj tipični slog na mejah med popularnostjo in znanstveno metoditostjo. Predvsem pa so se v kulturni rubriki razširile drobne informacije, ki segajo daleč preko domačega obzorja in nadomeščajo informativni obzornik v literarnih revijah. To razširjenje ne le prora, marveč tudi obzorja kulturnega poročevalstva ni samovoljni pojav, marveč je v skladu s vsem preobratom našega življenja in s celotno redakcijsko organizacijo današnjega dnevnika, ki se v tem pogledu močno razločuje od našega predvojne tiska z njegovimi ozkimi obzorji in ozkostranji merili.

Naše bodoče novinarstvo čakajo še obsežne naloge. Študija, ki bi prikazale razvoj posameznih panog, razvoj rubrik v tistih, bi utegnile izveneti v zanimive kulturno zgodovinske, sociološke in psihološke sklepe. Pojavi, ki se nam vidijo bolj slučajni kakor smotni, dobivajo z nekega časovnega odstopa drugi videz; pokaže se, koliko duha časa in okolja je bilo v teh, do zdvezo slučajnih dejanjih. Tako bi mogla tudi zgodovina naših listov in njihovih rubrik poleg zgodovine literature in umetnosti pričati o socialnem in kulturnem razvoju našega naroda, o gibanju obeh idej v njegovem vsakdanjem življenju, o linijah usmerjenosti v tuj svet, o večji ali manjši občutljivosti naše javnosti za nekatere časovne pojave. Proučevanje feljtonističnega, referentskega in drugega delovanja poročevalcev bi z zadostnega časovnega odstopa pokazalo tudi neke splošne psihološke značilnosti in obogatilo naše spoznavanje lastnega naroda.

Kulturno poročevalstvo ni torej samo bistven del javnega poročevalstva, marveč je tudi pričevanje o času in njegovi stvarni podobi, zato se mu resen list ne sme odpovedati. Nekatera njegova podrobna vprašanja bo treba orisati še posebej. — o.

Zapiski

»SEN KRESNE NOČI«

V MARIBORSKEM PARKU

Maribor, 12. avgusta.

Misel uprizoritve na prostem se v Mariboru že nekaj let sem resno razglablja. Zanimljivo je dobila svojo stalnost le v letnem gledališču ruskega Sokola. Ob letošnjem Mariborskem tednu pa se je znova porodila pobuda iz časa prvih Mariborskih tednov ter si je mariborska Jadranska straža nadela nalogo, da v okviru prireditve Mariborskega tedna omogoči uprizoritev Shakespearejeve »Sna kresne noči«. Režijo je prevzel igralec in režiser mariborskega gledališča Milan Kosič, ki je pripravil kulturnemu Mariboru zelo prijetno presenečenje. Milan Kosič je pravi mojster v organizaciji in tehnični priredbi predstav na prostem. To dokazuje že posrečen izbor uprizoritvenega mesta v mestnem parku v bližini spomenika osvoboditve. To je zares idealno tatišje in zaokroženo prizorišče, ki mu je režiser Kosič z iznajdljivo domiselnostjo, zrelim okusom, uvaževanjem vseh uporabljivih naravnih momentov in sijajno izrazito prirodo konjunkturo vtisnil tako markanten pečat, da bi bilo škoda, če se ne bi izkušnje te odlične uspele predstave na prostem z inventarjem in tribuno vred uporabile pri ureditvi misli stalnega letnega gledališča v Mariboru z dvema ali tremi predstavami v poletni sezoni.

Otvorjene signalne rakete, ki so naznačile pričetek predstave, pojav konjenikov glasnikov, silno spretno kombiniranje reflektorskih svetlobnih učinkov, efektno vzplamtavanje bengalskega ognja, silno spretno izvedena slikovita opretnost, pestro plasirani dohodi, številni poedinski in skupinski ritmični ter plesni vložki, razkošni množični nastopi v tem čarobnem svetu palčkov in vil, dvorjanov in dvorjank, domiselno izrabljanje vseh uprizoritvenih osnov, ki jih v tem romantičnem kotičku mariborskega mestnega parka nudi priroda, vse te in druge neštete okoliščine so utrdile sloves, ki si ga je bil Milan Kosič pridobil ob svojočasnih celjskih predstavah na pro-

stem. V ozadju teh njegovih spretnosti so prav gotovo uspehi Reinhardtove in najbrže tudi Piscatorjeve šole, katerih pridobitve oplaja s samostojnim, izvrstnim ustvarjanjem.

Ob prijetnih in vsemu temu pravljicnemu torišču prilagojenih zvokih Mendelssohnove glasbe, ki ji je dal matični dirigent prof. Marjan Kozina s svojo interpretacijo svojski pečat, se je brezhibno, brez odpravi in v naglem tempu odigravalo to pravljico na smešno dogajanje, ki je dobilo poseben poudarek s sodelovanjem nekaterih odličnih gostov, predvsem članov ljubljanske drame Vide Juvanove v vlogi Hermije in Slavka Jana kot zaljubljenega Lisandra. S svojo umetniško zrelo igrjo sta postavila svoja lika na stopnjo širšega formata, ki ga je popolnoma z druge strani dosegal tudi Kosičev sijajno pogodeni tkalec Klobčič v vlogi Pirama. Med gosti, ki so bili povabljeni k sodelovanju, sta bili tudi članici grškega opernega baleta Any Schiffermayr in Cita Salten, ki sta odlično nastudirali številne koreografske točke, ter Vlasta Serčevca iz Celja, ki je s svojim neutrudno razgibanim, vihravim in vprav arhastično spretnim Spakom razodela odlične igralske kvalitete.

V vsem tem šumno pravljicnem in čarobnem svetu so se uspešno kretale in gibale številne podobe atenskih dostojanstvenikov, vilinskih vladarjev, palčkov, več in spakov ter atenskih rokodelčev od Crnoborijskega dostojanstvenca vojvode Tezeja, Lad. Kraljevega postavnega Egeja, Blažvega zaljubljenega Demetrija, Povhovega tesarja Dunje, Standerkejevega krojača Trice, Harastovičevega mehokrpa Piska v vlogi nesrečne Tizbe, F. Dujevega kotlarja Nosana, H. Povhovega mizarja Smuka in Turkovega ceremonijarja Filostrata pa do jedko jezične amaconske kraljice Hipolite M. Zakrajčeve, Helene Tite Veljakove, Verdonikovega vilinskega kralja Oberona, vilinske kraljice Titamije B. Rasbergerjeve in palčka Nade Pfeiferjeve.

Premiera in repize so mariborsko kulturno publiko zelo navdušile, saj predstavljata predstava za Maribor zares pomemben

kulturni dogodek, za kar gre čast in priznanje vsem sodelujočim, ki so se vneto potrudili za čim lepši uspeh, zlasti pa režiserju M. Kosiču in dirigentu prof. M. Kozini, ki je zbral okoli sebe najboljše mariborske godbenike. Naj bi ne ostala več prekinjena tradicija poletnih predstav na prostem in naj bi se uresničila misel stalnega letnega gledališča, ki bi, kakor kaže odziv občinstva, prav lepo uspevalo. — cc

Ljubljanska opera v Rogoški Slatini. Kakor smo že poročali, so gostovali v Rogoški Slatini člani ljubljanske opere z Rossinijevim »Seviljskim brivcem« in Puccinijevim »Madame Butterfly«. Prostrana zdraviliška dvorana je bila oba večera polna izbrane domače in inozemske publike, ki je pozorno sledila izvajanju naših odličnih solistov in nagradila sodelujoče z velikim aplavzom. — Rossino v Seviljskem brivcu je kreirala gd. Zvonimira Župevčeva, njenega partnerja Almarivo pa tenorist Joža Gostič. Predvsem je treba omeniti učitelja glasbe Basilio, ki ga je podal igralski in pevski odličnik Marjan Rus. Bil je deležen posebnega priznanja. Tudi ostale partije so bile najboljše zastopane. Bar-tolo, zdravnik Rossine, je bil D. Zupan, brivec Figaro Janko, Berta ga. Kogejeva, Fiorella in vodjo straže pa je odpel škrlat. Vsi so svojo nalogo izvedli najlepše. — Kot druga predstava je bila na programu »Madame Butterfly« s primadono Zlato Gjurgjenčevico v naslovni vlogi. Odveč bi bilo poudarjati njene pevske in igralske odlike, ki prihajajo zlasti še v tej vlogi do popolnega izraza. Poročnik Pinkerton je bil Joža Gostič, ki je prav tako kakor njegova Čo-čó-san, navdušil številno zbrano občinstvo. Prav tako odlično so bile zastopane ostale vloge, ki so jih peli Janko (konzul), Kogejeva (Suzuki), Zupan (Bonc), J. Rus (Gora), Luška (princeza), itd. Vsem pevcem se je glasovno močno poznalo, da so prišli v Rogoško Slatino spočiti od napornega sezonskega delovanja. Obe operi je dirigiral kapelnik ljubljanske opere g. A. Neffat, ki je tudi mnogo pripomogel k splošnemu uspehu. Omeniti je treba dobro vigrani ljubljanski operni orkester, ki že vso dobo počitnic koncertira v tem biseru naše zemlje. Za inscenacijo je poskrbel v polni meri akad. slikar g. B. Vavpotič. Ker je bil uspeh omenjenih oper najboljši, je uprava Zdraviliškega doma ponovno povabila člani ljubljanske opere, ki bodo 14. t. m. gostovali zopet v Seviljskem brivcu, 15. pa bodo podali »Prodano nevesto« v isti zasedbi, s katero so nedavno gostovali v Trstu. — Z—

Milanska Scala v Berlinu. Minule dni je z velikim uspehom gostovala v Berlinu sloveča milanska »Scala«. Poleg solistov so sodelovali tudi »Scaline« orkester, zbor in balet, ki gredo le redkokdaj čez mejo. Pe-li so »Aido«, »Boheme«, in »Verdije« »Re-quiem«. Glavne vloge so imeli Gigli, Lugo, Tancardi Passero, Ebbe Stignani in Mafalda Favero. Muzikalno vodstvo je imel Vittorio de Sabata.

Nazadovanje glasbenega življenja na Dunaju. Brnske »Lidov Noviny« so pridobile 11. t. m. članek svojega sodelavca dr. R. Felberja »Nazadovanje glasbenega življenja na Dunaju«. Pisec ugotavlja, da je tudi le-

S P O R T

V nedeljo: Slavija (Varaždin): Ljubljana Zadnja preskušnja ljubljanskega moštva pred startom v ligi

Po odlični igri, ki jo je prevedla Slavija v Zagrebu proti Concordiji in v kateri je prepevalno zmagala, kar soglasno potrjuje vse zagrebške sportne rubrike, prihaja sedaj to moštvo v Ljubljano, da se pomeri z našimi.

Zadnjo nedeljo pred začetkom velikih borb bo Ljubljana preizkusila svojo standardno postavbo. Moštvo se je od lanske sezone precej spremenilo. Slabo zasedena mesta so se izpopolnila z boljšimi igralci. S pritegnitvijo Slaparja in Bertonića I

Dirka na Ljubelj ni odgodena

Kljub tragični smrti predsednika MK Ilirije Zalokerja bo sportalni spored na Ljubelju izveden v celoti

Upravni odbor M. K. »Ilirija« je po tragični nesreči svojega dolgoletnega predsednika g. Rudolfa Zalokerja sklical izredno sejo, na kateri je sklenil, naj se ljubljenska dirka — določena za nedeljo dne 15. t. m. kljub žalosti izvede, ker je veliko število prijavljenih inozemcev že dospelo na Ljubelj. Sportni del prireditve bo torej izveden popolnoma po sporedu, sportne zabave po razdelitvi nagrad pa zaradi žalosti ne bo. V soboto popoldne bo uradni trening prekinjen, da se bodo mogli vsi tekmovalci udeležiti pogreba.

M. K. »Ilirija« je v ostalem zaključil sprejemanje prijav, vendar pa se še vedno oglašajo novi dirkači iz tujine in inozemske. Tehnične priprave na ljubeljski cesti so v polnem teku, neoficijsko pa tudi že trenirajo tamkaj. Mnogi so si nabavili gume Bata, ki je razpisala za najboljšo vozača na njenih gumah dve denarni nagradi: I. 2000.— Din., II. 1000.— Din. Prav tako je trdila Standard razpisala denarno nagrado za najboljšega na Standard motorju. Avtomobilisti in motociklisti opozarjamo, da bo dirkalna proga zaprta točno ob 10. Pozneje dohod do avtopanka pri Sv. Ani, ki ga je dal iz ljubeljskega na razpolago g. baron Born, ne bo več mogoče. Putnikov avtovos obdaja izpred nebotičnika na Ljubelj ob 6. zjutraj. Interesenti naj si takoj rezervirajo prostore.

Gradivo za občni zbor LNP

Glasovi tistih, ki niso zadovoljni s sedanjo upravo
Prejeli smo in objavljamo: Skupščina LNP je pred durni, vprašanje bodočega prvenstvenega tekmovalstva pa še vedno ni prišlo z mrtve točke. Predlogoma, ki sta bila izmešana že na tem mestu — enotna poudarjena liga z desetimi klubi ali pa razdeljena na dve skupini po 8 klubov, se pridružujejo še drugi (enoten ljubljanski razred i. t. d. —

S. A. F.

Selenski suhi usmerjevalci

- Za polnjenje akumulatorskih baterij avtomobilov, motociklov itd.
- Za galvanoplastiko: elektrolizo.
- Za napajanje magnetov, relejev, motorjev, siren i. t. d.
- Za polnjenje odnosno puferiranje telefonskih in radio baterij, kakor tudi vseh drugih baterij za naprave nizke napetosti;
- Za napajanje telefonskih in ostalih naprav nizke napetosti neposredno iz mreže.



Usmerjevalne celice za izdelovanje usmerjevalcev.

Usmerjevalne celice za instrumente, Foto-celice.

UNIVERZALNA UPORABA

Poznani SELENSKI SUHI USMERJEVALCI S. A. F. se odlikujejo napram drugim sličnim napravam s svojo precizno izdelavo, visoko stopnjo delovanja in nizko ceno; s tem, da je pri le-teh odpravljen vsakršno vzdrževanje, nimajo nobenih obrabnih delov ter obratujejo brez šuma in brez gibljivih delov, zavzemajo povsem neznan prostor.

Pojasnila in ponudbe:

JUGOSLAVENSKO STANDARD ELECTRIC Co. A. D.

Beograd, Kralja Aleksandra 17.

BRZOJAVI: STANELCO, Beograd.

TELEFON: 25867.

tožnji glasbeni sezoni vtisnila poglavito obeležje gospodarska kriza. Prav posebno nazadujejo operetna gledališča, ki so bila nekoč posebnost in ponos Dunaja. Značilno je, da izmed novih operetnih del najbolj uspevajo češke operete. Jara Beneša »Pod to goro zeleno« (na Dunaju »Grüne Wies«) je rešila Ljudsko opero. Poleg te je imela večji uspeh opereta mladega Dunajčana Leonarda Märkerja »Warum lügst du, cherie?«. Znatno uspeh zaznamujejo tudi Farkasova »Verzeih, dass ich dich lieb« in R. Benatzkega »Pariserinnen«. — Obisk koncertov stalno nazaduje. Svetovno znani solisti, ki so imeli v prejšnjih letih na Dunaju že v naprej polne dvorane, so bili morali letos igrati pred popoln praznimi dvoranami, če sploh niso odpovedali koncerta. Največ zanimanja zbujajo še vedno orkestralni koncerti. Na teh izvajajo samo standardna dela klasične glasbene literature in mnogo redkeje standardna dela moderne glasbene literature, najnovejša generacija skladateljev je pa zastopana samo izjemno. Široke vrste glasboljubnega občinstva so — pravi dunajski kritik — dandanes manj kakor kdaj prej voljne poslušati moderne skladbe manj znanih kompozitov. Skladatelji radikalno novotarske smeri se morajo zadovoljiti z majhno občino ljubiteljev in pristašev.

Gornje vrstice sicer niso napisane »sine ira et studio«, toda priobčujemo jih kljub temu, ker bo zgorevni dokaz, da so vendar še v naših klubih agili ljudje, ki budno spremljajo delo našega LNP. Morda pa nedeljski občni zbor LNP po vsem tem niti ne bo potekel tako brez zanimanja, kakor se je splošno računalo.

Sportni dan SK Amaterja

Preteklo nedeljo je imel tukajšnji SK Amater svoj sportni dan s precej pestrim sporedom. Ker je bil pokrovitelj te prireditve g. generalni ravnatelj TPD Skubec službeno zadržan, je bil na prireditvi navzoč njegov namestnik domači ravnatelj TPD g. Biskupski. Po prisrčnem pozdravu se je takoj začel turnir tukajšnjih delavskih klubov, na katerem si je SK Retje priobri-l krasno diplomu. Med odmorom je bil propagandni tek na 5 km po rudarskih kolonijah, na katerem je s precejšnjim naskokom zmagal član Amaterja Korintnik Leopold.

Popoldanski del prireditve je otvorila rudarska godba s koncertom, ob 15. pa se je začela nogometna tekma med moštvo-ma Radeč in rezervno Amaterja, v kateri so domačini zmagali z 2:1.

Nato se je vršila glavna tekma med kombinirano enajstorično zagrebške Concordije in prvim moštvom SK Amaterja, ki se je končala z zmago gostov v razmerju 4:2 (1:2). Igra je bila od vsega početka zelo živahna in je celo Amater v 25. min. dosegel vodstvo. Takoj nato so Zagrebčani izenačili, naker je bila igra za eno minuto prekinjena v znak počastitve pokojnega klubovega predsednika g. Varge. Tik pred odmorom se ponudi domačinom slučajna prilžnost za realizacijo in branilec Šuster zabije iz daljave 40 m zopet vodilni gol za Amaterja. V drugem polčasu so Concordijaši po avtogolu prišli do izenačenja, kar je zelo deprimiralo domače in bilo gotovo tudi glavni razlog, da so gostje do konca zabili še dva gola.

Gostje so ugajali po svoji lepi tehnični igri, zlasti pa se je odlikoval reprezentativni srednji krilec Jazbec. Domačini so igrali predvsem požrvalno, napadalna vrsta pa je bila mnogo preveč raztrgana. Tekmo je sodil ljubljanski sodnik g. Dorčec prav dobro in objektivno.

SK Amater je lepo izvedel svoj sportni dan in si je spet pridobil večji krog novih prijateljev.

Pred srečanjem celjskih in mariborskih atletov. Čim bolj se bliža dan tekmovalja, tembolj raste napetost med tekmovalci. Take negotovosti, kakor letos, se ni bilo pred nedozadnjimi srečanji. Celjani bodo nastopili, če bo dobil Martini dopust, kompletni. Celjo Marek, naš odlični skakač, se je oglašil iz Pilzna in zagotovil svojo udeležbo ter bo v nedeljo poskušal dosegati rekord v skoku v višino. Dokazati hoče, da mu je bila storjena krivica, da ga niso upoštevali pri sestavi akaemске reprezentance, ki pojde v Pariz. Tudi Mariborčani bodo prišli kompletni, ker morajo braniti dva lepa pokala, izmed katerih je enega podaril bivši celjski župan dr. Gorican, drugega pa JLAS. Tekmovalje bo v nedeljo 15. t. m. na Glaziji v Celju in se bo pričelo točno ob 9. dopoldne. Za vsako mesto bosta nastopila po dva tekmovalca. Vstopnina je progandno nizka.

Redna glavna skupščina LNP bo v nedeljo 15. t. m. s pričetkom ob 8. zjutraj v Delavski zbornici. Za delegata JNP je določen njegov prvi polpredsednik dr. Andrejčič.

ASK Primorje, (lahkoatletika sekcija). SK Savica v Strazišču pri Kranju priredi v nedeljo 15. t. m. lahkoatletsko prireditev z naslednjimi točkami: stateta 800x400x200 x100 m, tek 5000 m in tek 1500 m. Na tem tekmovalju je atletom dovoljen nastop samo izven konkurence. Atleti, ki bi reflektirali na nastop, naj se dnevno javijo na igrišču pri načelniku sekcije.

M. K. »Ilirija«. Zahla seja za tragično umrli predednikom g. Rudolff Zalokermom bo drevi ob 20. v klubovnem tajništvu, Miklošičeva 15. Pozivamo tov. odbornike, da se seje udeležijo polnoštevno.

M. K. »Ilirija«. Pozivamo vse tovaršve, motocikliste, da se polnoštevno udeležijo pogreba našega tragično umrlega dolgoletnega in zaslužnega predednika g. Rudolfa Zalokerja, ki bo v soboto ob 16. izpred hiše žalosti na Tržaški cesti. Oficielni trening, ki je določen za to popoldne na Ljubelju, se za čas pogreba prekine. Vsi inozemski, zagrebški, mariborski in domači dirkači se korporativno udeležijo pogreba.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

